

Studeranderådets protokoll

25.5.26

Planerad tid: 13.10-14.10

Plats: Klassrummet Cellen VS204

Närvarande:

Marianne Birkle 2G, ordförande

Emilia Malm 2d

Oskar Sundblom, 2E

Molly Påvals 1A

Kasper Dreyer 1B vice ordförande, tillf. sekreterare

Mario Lin 1C, suppleant

Amaya Söderbäck 1D, suppleant

Wilhelm Sundberg, 1E

Ernest Pekules, 1E, suppleant

Axel Andersson, 1F

Viking Karlman, 1F, suppleant

Fredrik Törnroos, lärare

§ 1. Inledning

Ordförande öppnar mötet klockan 13.10.

Sekreterare och protokolljusterare för mötet väljs.

Beslut: Till sekreterare väljs Kasper Dreyer och till protokolljusterare väljs Marianne Birkle.

§ 2. Godkännande av föregående protokoll

Studeranderådet godkänner föregående mötesprotokoll.

Beslut: Studeranderådet godkänner föregående mötesprotokoll.

§ 3. Hörande gällande ny lagstiftning om grundläggande kostundervisning

Studeranderådet har per mejl fått frågor och PDF:er om den nya lagstiftningen.

- 1) [022 050526 Enligt sändlista, Hörande gällande ny lagstiftning om grundläggande kostundervisning.pdf](#)
- 2) [Förhandsbedömning.pdf](#)

3) [PM gymnasieF 050526.pdf](#)

Beslut:

Svar på frågor i PDF nr. 1:

1. Studeranderådet ser positivt på en utökning av konstinriktade fritidsmöjligheter på Åland, och ser att detta skulle skapa fler möjligheter till att samla externa studieavsnitt (ESA) för studerande vid vår skola. Detta skapar särskilt möjligheter för personer som vill samla externa studiepoäng men inte tränar en sport.

2. Slöjd

Musik

Dans

Teaterkonst

Bildkonst

3. Bildkonst (arkitektur och mediekonst kan gärna ingå) och teaterkonst.

4. Fler ålänningar skulle ha chans att ta sig in i konstinriktade universitet och högskolor.

§4. Förslag till ny gymnasieförordning för Åland och ändring av landskapsförordningen om en åländsk referensram för examina och övriga samlade kompetenser

[Remissbrev.pdf](#)

Beslut:

Studeranderådet avstår från att lämna åsikter om detta då ingen haft tid eller möjlighet att läsa igenom allt. Vi anser det orimligt att skicka 32 sidor tät lagtext och förvänta oss läsa allt. Studeranderådet ber i framtiden landskapsregeringen att antingen skicka med en sammanfattning av det som förändrats eller alternativt komma till oss och presentera förslaget muntligt. Denna feedback har vi redan tidigare gett då vi tidigare under läsåret bads ge synpunkter på den nya gymnasielagen.

§ 5. Nästa läsår

Vill vi planera nåt inför nästa läsår?

§ 6. Övriga frågor

-

§ 7. Avslutning

Ordförande avslutade mötet. (exakt tid ej känd)

Nedan följer mötets alla långa bilagor.

Kontaktperson
Alexandra Favorin, tel. 25464
alexandra.favorin@regeringen.ax

Enligt sändlista

Ärende

Förslag till ny gymnasieförordning för Åland och ändring av landskapsförordningen om en åländsk referensram för examina och övriga samlade kompetenser (AxQF)

Landskapsregeringen har tagit fram ett förslag till ny gymnasieförordning för Åland och ändring av landskapsförordningen om en åländsk referensram för examina och övriga samlade kompetenser (AxQF). Som en bilaga till förordningsförslagen finns en förhandsbedömning av de föreslagna nya reglerade yrkena lärare i utbildning som förbereder för examensutbildning (20 § i förslaget till gymnasieförordning för Åland) och speciallärare inom utbildning som förbereder för examensutbildning (22 § 3 mom. i förslaget till gymnasieförordning för Åland). En sådan förhandsbedömning ska göras enligt landskapslagen (2020:122) om proportionalitetsprövning före antagandet av nya eller ändrade krav för reglerade yrken.

Landskapsregeringen ger er möjlighet att ge synpunkter på bifogat förslag till landskapslagstiftning. Om ni har kommentarer med anledning av förslaget ber landskapsregeringen er att inkomma med dessa **senast den 30 juni 2026 per e-post till registrator@regeringen.ax. Uppge gärna ärendenummer ÅLR 2026/2826 i remissvaret.**

Remissdokumentet finns även tillgängligt på landskapsregeringens webbplats <https://www.regeringen.ax/alandsk-lagstiftning/remisser>

Om behov finns av att få förslaget i pappersformat kan byråsekreterare Pia Grüssner kontaktas, pia.grussner@regeringen.ax tel. 25 251.

Med vänlig hälsning,

Lagberedare

Alexandra Favorin

SÄNDLISTA

Förslaget sänds för synpunkter till:

Ålands gymnasium
Ålands folkhögskola
Studeranderåden vid Ålands gymnasium och Ålands folkhögskola
Akava Åland
Tjänstemannaorganisationerna på Åland r.f. (TCÅ)
FOA-Å – JHL-samorganisation på Åland
Ålands lärarförening r.f.
Ålands specialpedagogiska förening r.f.
Åländska studentlaget vid Åbo Akademi r.f.
Åländska studentlaget i Helsingfors r.f.,
Åländska studentföreningen i Uppsala
Finansavdelningen, avtals och pensionsbyrå, Ålands landskapsregering

Ny gymnasieförordning för Åland och ändring av landskapsförordningen om en åländsk referensram för examina och övriga samlade kompetenser

Allmän motivering

1. Bakgrund

1.1 Huvudsakligt innehåll

Ett lagförslag om ny gymnasielag för Åland och ny landskapslag om Ålands gymnasiemyndighet har slutbehandlats i lagtinget och genomgår för tillfället lagstiftningskontroll. I lagstiftningen ges förordningsfullmakter för Ålands landskapsregering att närmare anta bestämmelser om bland annat gymnasieutbildningens innehåll och omfattning, innehåll i läroavtal och utbildningsavtal, ersättningar för studiesociala förmåner och bestämmelser om behörighetsvillkor för anställda inom gymnasieutbildningen och den fria folkhögskoleutbildningen. Landskapsregeringen har i enlighet med detta tagit fram ett förslag till ny gymnasieförordning för Åland. Till skillnad från i dagsläget föreslås alla bestämmelser på förordningsnivå om gymnasieutbildning samlas i en enda förordning.

Motsvarande bestämmelser som i den föreslagna nya gymnasieförordningen ingår i dagsläget till viss del i landskapsförordningen (2011:75) om gymnasieutbildning, landskapsförordningen (1997:60) om studiesociala förmåner för studerande på gymnasialstadienivå i landskapet Åland och i landskapsförordningen (2011:76) om läroavtalsutbildning. Enligt övergångsbestämmelserna i 131 § 4 mom. i gymnasielagen för Åland förblir landskapsförordningen om gymnasieutbildning och landskapsförordningen om läroavtalsutbildning i kraft till dess att landskapsregeringen upphäver förordningarna. Den nya gymnasieförordningen behöver således inte träda i kraft samtidigt som den nya gymnasielagen. Även bestämmelserna i 2 § 2 mom., 3 § 2 mom. och 4 § 2 mom. i landskapsförordningen om studiesociala förmåner på gymnasialstadienivå tillämpas enligt övergångsbestämmelserna i 131 § 3 mom. i gymnasielagen för Åland till dess att landskapsregeringen utfärdar nya bestämmelser i landskapsförordning.

I 4 kap. i förslaget till ny gymnasieförordning finns bestämmelser om behörighetsvillkor och språkrav för förvaltningschef, rektor, lärare, speciallärare och studiehandledare. Behörighetskraven föreslås till skillnad från i dagsläget regleras med utgångspunkt i kraven i rikslagstiftningen, se mer nedan under avsnitt 1.2.

Behörighetsbestämmelser och bestämmelser om språkrav finns i dagsläget i 2 och 3 kap. i landskapsförordningen om gymnasieutbildning för Ålands lyceums och Ålands yrkesgymnasiums del. Behörighetsvillkoren för lärare vid Ålands folkhögskola regleras däremot i dagsläget inte i landskapsförordning, utan fastställs i folkhögskolans reglemente enligt 32 § i den nuvarande landskapslagen (1999:53) om Ålands folkhögskola. Behörighetsvillkoren för rektor för folkhögskolan fastställs enligt sistnämnda bestämmelse av landskapsregeringen. Enligt 13 § i den föreslagna landskapslagen om Ålands gymnasiemyndighet ska även behörighetsvillkoren för rektor och lärare inom den fria folkhögskoleutbildningen framöver regleras på förordningsnivå.

I förslaget till ny gymnasielag för Åland ingår i 4 kap. nya bestämmelser om utbildning som förbereder för examensutbildning. Denna utbildning placerar sig på nivå 3 i den åländska referensramen för examina och övriga samlade kompetenser. Bilagan till landskapsförordningen om en åländsk referensram för examina och övriga samlade kompetenser där den åländska referensramen ingår föreslås därför kompletteras med denna information.

1.2 Behov av tydligare definitioner av utbildningskraven i behörighetsvillkoren för reglerade yrken inom gymnasieutbildningen

1.2.1 Reglerade yrken

Ett reglerat yrke är enligt 2 § i landskapslagen (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer (*nedan erkännandelagen*) yrkesverksamhet där det genom landskapslag direkt eller indirekt krävs bestämda yrkeskvalifikationer för tillträde till eller utövande av verksamheten eller någon form av denna. För personer med utbildning från Åland/Finland gör arbetsgivaren bedömningen av om en arbetssökande uppfyller behörighetskraven¹. Personer med utbildning utanför Åland/Finland från ett annat EU- eller EES-land kan gällande reglerade yrken anhålla hos landskapsregeringen om erkännande av yrkeskvalifikationer och bli behöriga, i vissa fall efter lämplighetsprov eller anpassningsperiod.

Erkännandeförfarandet i erkännandelagen utgår från vad personen är behörig för i sin ursprungsmedlemsstat. De behörighetskrav som anges i landskapslagstiftningen tillämpas då landskapsregeringen bedömer behovet av kompensationsåtgärder, vilket är en bedömning av huruvida det finns väsentliga skillnader mellan den utbildning som personen har och den utbildning som krävs i landskapslagstiftning. Den som fått ett beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer har rätt att på Åland utöva det yrke som personen har behörighet för i sin ursprungsmedlemsstat och rätt att utöva yrket på samma villkor som personer som förvärvat yrkeskvalifikationer på Åland/Finland.

Allmänt formulerade behörighetskrav i landskapslag eller i landskapsförordning där enbart krav på utbildningsnivå ställs är inte att betrakta som reglerade yrken. Exempelvis är behörighetskravet för förvaltningschef i 7 § i landskapsförordningen om gymnasieutbildning ”examen på en utbildningsnivå som omfattar minst 240 akademiska poängs studier med lämplig inriktning samt har erfarenhet av ledarskap och förvaltningsuppgifter”, inte ett reglerat yrke. I dessa fall tillämpas inte landskapslagen om erkännande av yrkeskvalifikationer, utan arbetsgivaren beslutar om den arbetssökandes behörighet oberoende av om den arbetssökande har utbildning från Åland/Finland eller från ett annat land.

1.2.2 Krav på proportionalitetsprövning vid nya eller ändrade krav för reglerade yrken

När krav ställs på bestämda yrkeskvalifikationer för att få utföra viss yrkesverksamhet i landet innebär det i praktiken ett hinder för den fria rörligheten inom EU. Därför har EU-kommissionen genom ett flertal åtgärder strävat till att harmonisera medlemsstaternas lagstiftning gällande tillträde till och utövande av reglerade yrken inom EU. Ett av de viktigaste instrumenten för att nå denna målsättning är det så kallade yrkeskvalifikationsdirektivet som utfärdades år 2005. Yrkeskvalifikationsdirektivet har på Åland implementerats genom landskapslagen (2011:120) om erkännande av yrkeskvalifikationer,

¹ Enligt 1 § 2 mom. i landskapslagen om erkännande av yrkeskvalifikationer tillämpas lagen på erkännande av yrkeskvalifikationer som en medborgare i en medlemsstat i Europeiska unionen har förvärvat i en annan medlemsstat. En person med utbildning från Finland/Åland kan således inte få behörighet på Åland för reglerade yrken genom erkännandeförfarandet.

som senare ersatts av den ovan nämnda landskapslagen (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer.²

I landskapslagen (2020:122) och landskapsförordningen (2020:123) om proportionalitetsprövning före antagandet av nya eller ändrade krav för reglerade yrken, som implementerar Europaparlamentet och rådets direktiv (EU) 2018/958 om proportionalitetsprövning före antagandet av ny reglering av yrken, finns bestämmelser om en förhandsbedömning som ska göras innan kraven för reglerade yrken ändras eller nya reglerade yrken införs. Dels ska det finnas ett mål av allmänt intresse som anges i 2 § i landskapsförordningen som motiverar att yrket behöver vara reglerat, dels ska regleringen vara proportionerlig och inte gå utöver vad som är nödvändigt för att nå det målet.

Följande mål av allmänt intresse anges i 2 § i landskapsförordningen som kan motivera att yrket regleras:

- 1) allmän ordning eller allmän säkerhet,
- 2) folkhälsa,
- 3) djurhälsa,
- 4) skydd för konsumenter, tjänstemottagare eller arbetstagare,
- 5) skydd för en god rättskipning,
- 6) skydd och bevarande av det nationellt historiska och konstnärliga kulturarvet,
- 7) skydd av miljö och stadsmiljö,
- 8) skydd av socialpolitiska eller kulturpolitiska mål,
- 9) bevarande av den ekonomiska jämvikten i systemet för social trygghet,
- 10) säkerställande av rättvisa handelstransaktioner,
- 11) bekämpning av bedrägerier,
- 12) förhindrande av skatteflykt och skatteundandragande,
- 13) säkrande av en effektiv skattekontroll,
- 14) transportsäkerhet, och
- 15) skydd av immateriella rättigheter.

Det finns således skäl att fastställa behörighetskrav som reglerade yrken för exempelvis läkare, sjukskötare och veterinär (djur- och folkhälsa; riksbehörighet), polis, säkerhets- och ordningsvakter (allmän ordning och säkerhet), advokater (rättskipning; riksbehörighet) socialarbetare (socialpolitik). Reglerade yrken inom utbildningsväsendet har motiverats med 4 punkten, skydd för konsumenter och tjänstemottagare. Syftet är att säkerställa att lärare har den kompetens som krävs för att ge elever och studerande god undervisning på rätt nivå.

Som en bilaga till denna promemoria finns en förhandsbedömning av det föreslagna nya reglerade yrket lärare i utbildning som förbereder för examensutbildning och speciallärare inom utbildning som förbereder för examensutbildning.

1.2.3 Nuvarande sätt att lagstifta om reglerade yrken i relation till landskapslagen om erkännande av yrkeskvalifikationer

När den nuvarande landskapsförordningen (2011:75) om gymnasieutbildning med behörighetskraven för rektor, ämneslärare, yrkesämneslärare, speciallärare och studiehandledare vid Ålands gymnasium antogs år 2011 utformades behörighetsvillkoren så att de inte anknöts till utbildningssystemet för lärare och studiehandledare i ett visst land.³ Detta nationsneutrala synsätt på

² Beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer har fattats av landskapsregeringen sedan år 2003 även innan landskapslagen om erkännande av yrkeskvalifikationer antogs år 2011.

³ Gällande behörighetsvillkoren för rektor, lärare, lektor, specialklasslärare eller speciallärare i grundskolan var däremot den behörig som uppfyllde de behörighetsvillkor som ställdes för motsvarande tjänst i rikslagstiftningen enligt den år 2021 upphävida grundskoleförordningen (1995:95) för landskapet Åland. I dagsläget regleras behörighetsvillkoren även för grundskolan så att de inte anknyter till utbildningssystemet i ett visst land enligt landskapsförordningen (2020:99) om barnomsorg och grundskola.

formuleringen av behörighetsvillkor framkom även när landskapslagstiftning som implementerade EU-direktivet om yrkeskvalifikationer antogs år 2011 (ÅFS 2011:129), framställning nr 27/2010-2011 s. 12 ”Landskapsregeringens strävan är att behörighetskraven för landskapsanställda och för yrken som regleras i landskapslagstiftningen ska vara neutrala i förhållande till nationella utbildningssystem. De flesta ändringar den senaste tiden av behörighetskrav både avseende reglerade yrken och tjänster/arbetsförhållanden som inte är reglerade yrken har genomförts beaktande att utbildningskraven ska vara oberoende av i vilket land utbildningen har genomförts.”

1.2.4 Sammantagen bedömning gällande att behörighetsvillkoren behöver utformas med anknytning till kraven i rikslagstiftningen

Det finns fortsättningsvis behov av att lagstifta om behörighetskrav för olika tjänster inom gymnasieutbildningen. Förutom gällande förvaltningschef behöver behörighetskraven för rektor och olika kategorier lärare och studiehandledare fastställas som bestämda yrkeskvalifikationer. Detta innebär att dessa fortsättningsvis blir att betrakta som reglerade yrken. Gällande reglerade yrken avgör arbetsgivaren om en person med utbildning från Åland/Finland uppfyller behörighetskraven medan en person med utbildning utanför Åland/Finland behöver anhölla till landskapsregeringen om erkännande av yrkeskvalifikationer.

Den nuvarande nationsneutrala regleringen av behörighetsvillkoren i landskapsförordningen om gymnasieutbildning är inte tillräckligt exakt gällande kravet på utbildningens innehåll för olika kategorier lärare (ämneslärare, yrkesämneslärare, speciallärare) och studiehandledare och gällande de pedagogiska studiernas innehåll. Det är i praktiken inte heller möjligt att fastställa specifika, åländska krav på utbildningens innehåll i landskapslagstiftning eftersom utbildning till lärare och studiehandledare inte ordnas på Åland. Det är inte heller möjligt att lagstifta om att personer med lärarutbildning från ett visst land, exempelvis Sverige, automatiskt skulle bli behöriga på Åland, eftersom detta är diskriminerande gentemot personer med utbildning från ett annat EU-land (Högsta domstolens utlåtande OH2017/33).

Med beaktande av dessa skäl behöver behörighetsvillkoren för rektor, olika kategorier lärare och studiehandledare utformas så att de anknyter till kraven på utbildningens innehåll för lärare och studiehandledare i rikslagstiftningen.

För reglerade yrken bedömer liksom i dagsläget arbetsgivaren om en arbetssökande uppfyller behörighetskraven gällande personer med utbildning från Finland/Åland. På samma sätt som för närvarande behöver personer med utbildning från ett annat EU- eller EES-land anhölla hos landskapsregeringen om erkännande av yrkeskvalifikationer.

2. Överväganden

Landskapsregeringen har gällande strukturen på den föreslagna nya gymnasieförordningen på Åland övervägt att på motsvarande sätt som i gymnasielagen för Åland dela in förordningen i separata kapitel för den allmänbildande och yrkesinriktade gymnasieutbildningen, den förberedande utbildningen och gällande den fria folkhögskoleutbildningen. Eftersom förordningen förutom gällande 2 kap. om läroavtalsutbildning och lärande i arbete (LIA) genomgående innehåller bestämmelser som ska tillämpas inom samtliga utbildningsformer skulle en sådan struktur innebära att en mängd hänvisningar behöver göras alternativt att bestämmelser ska upprepas. Det har därför bedömts mer ändamålsenligt och lättillgängligt för läsaren att inte göra en sådan kapitelindelning, utan förordningen är indelad i kapitel enligt sakområden.

3. Beredning

Ärendet har beretts som ett tjänstemannauppdrag av lagberedningen i samarbete med utbildnings- och kulturavdelningen vid landskapsregeringen.

Förslaget har under perioden 6 maj – 30 juni 2026 skickats på remiss till: Ålands gymnasium, Ålands folkhögskola, Akava Åland, Tjänstemannaorganisationerna på Åland r.f. (TCÅ), FOA-Å – JHL-samorganisation på Åland, Ålands lärarförening r.f., Ålands specialpedagogiska förening r.f., Åländska studentlaget vid Åbo Akademi r.f., Åländska studentlaget i Helsingfors r.f., Åländska studentföreningen i Uppsala, studeranderåden vid Ålands gymnasium och Ålands folkhögskola samt landskapsregeringens avtals- och pensionsbyrå.

4. Verkningar

Innehållet i sak i den föreslagna nya gymnasieförordningen motsvarar till stora delar nuvarande bestämmelser. Behörighetsvillkoren i 4 kap. i gymnasieförordningen för Åland är i grunden de samma som de nuvarande behörighetsvillkoren. Kraven på utbildningens innehåll för olika kategorier lärare (ämneslärare, yrkesämneslärare, speciallärare) och för studiehandledare förtydligas dock och anknyts till utbildningen av lärare och studiehandledare i Finland. Även innehållet i studieblocket pedagogiska studier för lärare och studier för speciallärare förtydligas. Dessa förtydliganden underlättar för arbetsgivaren som bedömer behörigheten för personer med utbildning från Finland/Åland. Personer med utbildning från ett annat EU- eller EES-land, såsom exempelvis Sverige, behöver liksom i dagsläget an hålla om erkännande av yrkeskvalifikationer hos landskapsregeringen. Den förtydligande regleringen bedöms inte försvåra för personer med utbildning från exempelvis Sverige. Med stöd av de föreslagna övergångsbestämmelserna är de lärare som är anställda då förordningen träder i kraft fortsatt behöriga för sin tjänst.

Detaljmotivering

1. Gymnasieförordning för Åland

1 kap. Gymnasieutbildningens innehåll och omfattning

1 § *Dimensioneringsgrund*. I paragrafen anges grunden för dimensioneringen av studier inom den allmänbildande och den yrkesinriktade gymnasieutbildningen. Motsvarande bestämmelser finns i dagsläget i 3 och 4 §§ i landskapsförordningen (2011:75) om gymnasieutbildning.

Enligt 1 mom. är grunden för dimensioneringen av studierna inom den allmänbildande gymnasieutbildningen studiepoäng. Enligt den föreslagna 3 § 3 och 4 mom. motsvarar en studiepoäng inom den allmänbildande gymnasieutbildningen för unga ungefär 14 timmar och 15 minuters undervisning och 9 timmar och 20 minuter inom den allmänbildande gymnasieutbildningen för vuxna.

Enligt 2 mom. är grunden för dimensioneringen av studier inom den yrkesinriktade gymnasieutbildningen och handledande yrkesträningsundervisningen kompetenspoäng. Systemet med kompetenspoäng följer Europaparlamentets och rådets rekommendation om inrättande av ett europeiskt system för meritöverföring inom yrkesutbildningen (ECVET), 2009/C 155/02. Enligt det föreslagna 4 § 4 mom. motsvarar undervisningen minst 12 timmar per kompetenspoäng för studerande som inte sedan tidigare har sådant förvärvat kunnande som behövs för att avlägga en examensdel eller ett delområde av en gemensam examensdel inom yrkesinriktad grundexamen.

Timantalet kan dock vara fler eller färre beroende på den studerandes inlärningsfärdigheter och individuella val.

2 § Utbildning som förbereder för examensutbildning. I paragrafen anges grundläggande bestämmelser för utbildning som förbereder för examensutbildning. Denna utbildning byggs upp individuellt utgående från den enskilda studerandes behov, där studielängden inom utbildningen varierar och den studerande exempelvis efter en tids studier kan söka till allmänbildande eller yrkesinriktad gymnasieutbildning genom kontinuerlig ansökan. Det kan även inom denna utbildningsform ingå både studier från den allmänbildande och yrkesinriktade gymnasieutbildningen. Av denna anledning dimensioneras utbildningen inte i ett fast antal studie- eller kompetenspoäng utan i veckor.

Enligt *1 mom.* består utbildning som förbereder för examensutbildning av utbildningsdelar på det sätt som närmare fastställs i utbildningsgrunderna enligt 21 § i gymnasielagen (:) för Åland.

Enligt *2 mom.* avlägger den studerande en studiehelhet av utbildningsdelar som motsvarar den studerandes individuella mål och kunskapsbehov.

Enligt *3 mom.* omfattar utbildning som förbereder för examensutbildning omfattar högst 38 veckors studier. Detta motsvarar ett läsårs studier.

3 § Allmänbildande gymnasieutbildning. I paragrafen fastslås grundläggande bestämmelser om den allmänbildande gymnasieutbildningen. I stor utsträckning motsvarande bestämmelser finns i dagsläget i 3 § i landskapsförordningen (2011:75) om gymnasieutbildning.

Enligt *1 mom.* består den allmänbildande gymnasieutbildningen av obligatoriska och valfria läroämnen och ämnesgrupper på det sätt som närmare fastställs i grunderna för examen och utbildning enligt 18 § i gymnasielagen (:) för Åland.

Enligt *2 mom.* är läroämnena och ämnesgrupperna svenska och litteratur eller svenska som andraspråk och litteratur, främmande språk, matematik, naturvetenskaper, humanistiska vetenskaper, samhällsvetenskaper, idrott och hälsovetenskaper, konst- och kulturvetenskaper, informationsteknik och lärandestrategi.

Enligt *3 mom.* ska den allmänbildande gymnasieutbildningen för unga omfatta 150 studiepoäng, varvid en studiepoäng i medeltal omfattar 14 timmar och 15 minuter undervisning.

Enligt *4 mom.* ska den allmänbildande gymnasieutbildningen för vuxna omfatta 88 studiepoäng, varvid en studiepoäng i medeltal omfattar 9 timmar och 20 minuter undervisning.

4 § Yrkesinriktad gymnasieutbildning. I paragrafen fastslås grundläggande bestämmelser om den yrkesinriktade gymnasieutbildningen. I stor utsträckning motsvarande bestämmelser finns i dagsläget i 4 § i landskapsförordningen (2011:75) om gymnasieutbildning.

Enligt *1 mom.* består den yrkesinriktad gymnasieutbildningen av yrkesinriktade examensdelar och gemensamma examensdelar på det sätt som närmare fastställs i grunderna för examen och utbildning enligt 18 § i gymnasielagen för Åland. I en examen eller ett kompetensområde inom en examen ska det ingå minst en obligatorisk och en valbar yrkesinriktad examensdel. I alla yrkesinriktade examensdelar ingår lärande i arbete (LIA).

I riket gällande bestämmelser om sjöfartsutbildningens samt socialvårds- och hälso- och sjukvårdsutbildningens innehåll är direkt tillämpliga på Åland. Eftersom det faller inom riksbehörigheten att reglera vilken behörighet som krävs för att verka inom hälso- och sjukvården, regleras närvårdarutbildningen vid Ålands gymnasium av överenskommelseförordningen republikens presidents förordning (2005:37) om yrkesutbildning inom social-

och hälsovård i landskapet Åland, enligt vilken rikslagstiftningen tillämpas beträffande inträdeskrav, grunder för läroplaner samt vid bedömningen av studieprestationer. På detta sätt tillförsäkras att utbildning avlagd vid Ålands gymnasium medför behörighet att verka inom så kallade reglerade yrken inom hälso- och sjukvården i Finland och på Åland. Sjöfartsutbildningen vid Ålands gymnasium regleras i överenskommelseförordningen (2018:37) om utvärdering och godkännande av sjöfartsutbildning som ges på Åland. Detta tillförsäkrar att personer med sjöfartsutbildning avlagd på Åland kan erhålla certifikat som styrker yrkeskompetensen på motsvarande sätt som personer med sjöfartsutbildning avlagd i övriga Finland.

Enligt 2 mom. anges i bilaga 1 till förordningen de utbildningsprogram som ordnas på Åland och deras examensbenämningar. I enlighet med vad landskapsregeringen närmare föreskriver i grunderna för examen och utbildning kan till en yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen och specialyrkesexamen som anges i bilaga 1 till denna förordning fogas yrkesinriktade examensdelar från de examina som anges i 1 kap. i bilagan till undervisnings- och kulturministeriets förordning om examensstrukturen inom yrkesutbildningen (FFS 680/2017).

I 3 mom. finns bestämmelser om de gemensamma examensdelarna i en yrkesinriktad grundexamen samt en riktgivande dimensionering gällande antalet undervisnings- och handledningstimmar som krävs för en kompetenspoäng i en yrkesinriktad grundexamen.

De gemensamma examensdelarna i en yrkesinriktad grundexamen består av tre delar: kunnande i kommunikation och interaktion, kunnande i matematik och naturvetenskap och kunnande om samhälle och arbetsliv. För studerande som inte sedan tidigare har sådant förvärvat kunnande som behövs för att avlägga en examensdel eller ett delområde av en gemensam examensdel inom yrkesinriktad grundexamen ska undervisningen och handledningen vara minst 12 timmar per kompetenspoäng. Timantalet kan dock vara fler eller färre beroende på den studerandes inlärningsfärdigheter och individuella val.

Enligt 4 mom. är omfattningen av en yrkesinriktad grundexamen liksom i dagsläget 180 kompetenspoäng. Omfattningen av en yrkesexamen kan vara 120, 150 eller 180 kompetenspoäng. Omfattningen av en specialyrkesexamen kan vara 160, 180 eller 210 kompetenspoäng.

5 § *Handledande yrkesträningsundervisning.* I paragrafen fastslås grundläggande bestämmelser om den handledande yrkesträningsundervisningen. Dimensioneringen av den handledande yrkesträningsundervisningen är enligt 1 § 2 mom. kompetenspoäng.

Enligt 1 mom. består den handledande yrkesträningsundervisning av valbara utbildningsdelar på det sätt som närmare fastställs i grunderna för examen och utbildning i 18 § i gymnasielagen för Åland.

Enligt 2 mom. är omfattningen av den handledande yrkesträningsundervisning är 60 kompetenspoäng.

2 kap. Läroavtalsutbildning och lärande i arbete (LIA) som grundar sig på utbildningsavtal

6 § *Ansvarig handledare.* I paragrafen fastslås närmare krav på den ansvariga handledaren på arbetsplatsen vid läro- eller utbildningsavtalsutbildning. I stor utsträckning motsvarande bestämmelse finns i dagsläget i 6 § i landskapsförordningen (2011:76) om läroavtalsutbildning. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska den som enligt 69 § 1 mom. i gymnasielagen för Åland utses till ansvarig handledare på arbetsplatsen för en studerande i läro- eller utbildningsavtal ha tillräcklig yrkeskunskap, utbildning och arbetslivserfarenhet.

7 § *Läroavtal*. I paragrafen fastslås närmare krav på vad som ska regleras i läroavtalet. I stor utsträckning motsvarande bestämmelser i sak finns i dagsläget i 2 och 3 §§ i landskapsförordningen om läroavtalsutbildning.

Enligt 1 mom. ska av läroavtalet som enligt 67 § i landskapslagen om gymnasieutbildning ingås mellan den studerande och arbetsgivaren, åtminstone framgå den studerandes namn och personbeteckning eller födelse-tid om den studerande inte har finskt personnummer, arbetsgivarens företags- och organisationsnummer, avtalets giltighetstid, grunder för den studerandes avlöning, arbetstid, prøvotidens längd, semester och arbetsskydd, datum för avtal mellan skolan och arbetsgivaren om ordnande av läroavtalsutbildning enligt förordningens 8 § samt skyldighet för arbetsgivaren att underrätta skolan innan en väsentlig ändring görs i läroavtalet. Genom läroavtalet får avvikelser inte göras från det som ingår i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet.

I 2 mom. finns bestämmelser som gäller läroavtal för företagare i företagarens egna företag enligt 67 § 4 mom. i gymnasielagen för Åland. I dessa fall ska med avvikelse från 1 mom. 1 punkten framgå företagarens namn och personbeteckning samt företagets företags- och organisationsnummer.

I 3 mom. finns närmare bestämmelser om vad som ska framgå av den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet (PUK), som enligt 67 § 2 mom. gymnasielagen för Åland ska fogas till läroavtalet. Av PUK ska framgå den examen som avläggs och de examensgrunder som tillämpas, de examensdelar och det eventuella kompetensområde som avläggs, tidpunkterna för och innehållet i yrkesproven och var yrkesprovet ordnas, den studerandes ansvariga arbetsplatshandledare och en ansvarig lärare som skolan utsett eller av grundad anledning någon annan företrädare för skolan, de centrala arbetsuppgifter som utförs på arbetsplatsen för att förvärva det kunnande som krävs enligt examensgrunderna och den personliga utvecklingsplanen för kunnandet, samt hur förvärvandet av kunnandet planeras tidsmässigt under kalenderåret.

I 4 mom. finns bestämmelser som gäller läroavtalsstuderande i övrig yrkesinriktad gymnasieutbildning i form av kursverksamhet enligt 66 § i landskapslagen om gymnasieutbildning. I dessa fall ska i stället för den personliga utvecklingsplanen för kunnandet enligt 3 mom. uppgift ingå i läroavtalet om kunskapskraven för kursen, de centrala arbetsuppgifter som utförs på arbetsplatsen för att förvärva det kunnande som krävs, uppgift om ansvarig arbetsplatshandledare och ansvarig lärare som skolan utsett, eller av grundad anledning någon annan företrädare för skolan.

8 § *Avtal om ordnande av läroavtalsutbildning*. I 1 mom. fastslås närmare krav på vad som ska regleras i det avtal mellan skolan och arbetsgivaren om ordnande av läroavtalsutbildning som avses i 67 § 3 mom. i gymnasielagen för Åland. I avtalet ska åtminstone framgå parternas uppgifter och företags- och organisationsnummer, läroavtalsutbildningens start- och slutdatum och uppgift om eventuell utbildningsersättning som betalas till arbetsgivaren.

I 2 mom. finns riktgivande bestämmelser som kan användas för att fastställa eventuell utbildningsersättning till arbetsgivaren. Delvis motsvarande bestämmelse finns i dagsläget i 7 § i landskapsförordningen om läroavtalsutbildning. Vid bestämmandet av utbildningsersättningen ska den studerandes kunnande och arbetserfarenhet, i vilket skede studierna befinner sig i samt den handledning och de eventuella stödåtgärder som den studerande behöver. I bilaga II till denna förordning finns branschvisa riktgivande normkostnader för beräkning av utbildningsersättning.

9 § *Utbildningsavtal*. I 1 mom. fastslås närmare krav på de uppgifter som ska ingå i det utbildningsavtal om lärande i arbete (LIA) mellan skolan och

företrädaren för utbildningsavtalsarbetsplatsen som avses i 68 § i gymnasielagen för Åland. I utbildningsavtalet ska åtminstone ingå uppgift om parternas uppgifter och företags- och organisationsnummer och start- och slutdatumet för utbildningen som grundar sig på utbildningsavtal.

I 2 mom. fastslås närmare krav gällande vad som ska framgå av den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet (PUK), som enligt 68 § 3 mom. gymnasielagen för Åland ska fogas till utbildningsavtalet. Av PUK ska framgå den examen som avläggs och de examensgrunder som tillämpas, de examensdelar och det eventuella kompetensområde som avläggs, tidpunkterna för och innehållet i yrkesproven och var yrkesprovet ordnas, den studerandes ansvariga arbetsplatshandledare och en ansvarig lärare som skolan utsett eller av grundad anledning någon annan företrädare för skolan, de centrala arbetsuppgifter som utförs på arbetsplatsen för att förvärva det kunnande som krävs enligt examensgrunderna och den personliga utvecklingsplanen för kunnandet samt hur förvärvandet av kunnandet planeras tidsmässigt under kalenderåret.

3 kap. Studiesociala förmåner

10 § *Skolresor*. I paragrafen finns närmare bestämmelser om sätt att ordna skolresor. Motsvarande bestämmelser ingår i dagsläget i 2 § 2 mom., 3 § 2 mom. och 4 § 2 mom. i landskapsförordningen (1997:60) om studiesociala förmåner för studerande på gymnasialstadienivå i landskapet Åland.

Enligt 1 mom. ska ersättningen för transport mellan bostaden och skolan enligt 112 § 4 mom. i gymnasielagen för Åland ges i första hand i form av ett personligt busskort och i andra hand i form av kilometerersättning enligt landskapsregeringens fastställda trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik för den aktuella färdvägen.

Enligt 2 mom. ska ersättning för transport mellan bostaden och närmaste busshållplats enligt 112 § 5 mom. i gymnasielagen för Åland ges i form av kilometerersättning enligt landskapsregeringens fastställda trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik.

Enligt 3 mom. ska ersättning för resekostnader mellan bostaden och praktikplats på Åland enligt 112 § 6 mom. i gymnasielagen för Åland ges i enlighet med 1 och 2 mom. Under den tid på dygnet då någon personbefordran i linjetrafik inte finns tillgänglig ersätts resorna till och från praktikplatsen i form av kilometerersättning enligt landskapsregeringens fastställda trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik.

11 § *Studiesociala förmåner gällande läroavtalsutbildning*. Enligt 74 § i gymnasielagen för Åland kan den studerande anhålla till skolan om studiesociala förmåner för tiden som den studerande deltar i teoretisk undervisning under läroavtalsutbildning. Förmånernas belopp fastställs enligt bestämmelsen av landskapsregeringen i landskapsförordning.

I dagsläget ingår beloppen för de studiesociala förmånerna i 20 § i landskapslagen om läroavtalsutbildning. Enligt 20a § i sistnämnda lag har avsikten varit att beloppen för de studiesociala förmånerna årligen ska uppdateras i enlighet med förändringarna i det åländska konsumentprisindexet, vilket dock inte skett.

Utgående från förändringarna i det åländska konsumentprisindexet 1 augusti 2009 – 1 augusti 2025 fastställs beloppen i 74 § 1 mom. 1 punkten i gymnasielagen för Åland till 34,50 euro i dagpenning och 6,50 euro i barnförhöjning för ett barn, 9,50 euro för två barn och 12,50 euro för tre eller fler barn.

Inkvarteringsersättningen enligt 74 § 1 mom. 3 punkten i gymnasielagen för Åland fastställs till maximalt 50,50 euro per teoristudiedag eller maximalt 432 euro per teoristudiemånad i inkvarteringsersättning mot kvitto.

Kostersättningen i 74 § 1 mom. 4 punkten i gymnasielagen för Åland fastställs till 9,50 euro i kostersättning per teoristudiedag under teoriperioden.

4 kap. Behörighets- och språkkrav

I kapitlet ingår bestämmelser om behörighetskrav och krav på kunskaper i svenska för personer anställda inom gymnasieutbildningen och den fri folkhögskoleutbildningen.

Enligt 13 § i den föreslagna landskapslagen om Ålands gymnasiemyndighet utfärdar landskapsregeringen bestämmelser om behörighetsvillkor för förvaltningschef, rektor, lärare och andra tjänster. Enligt 7 § 2 mom. i den föreslagna nya gymnasielagen för Åland ska behörighetsvillkoren även tillämpas av privata aktörer för det fall att en fristående huvudman beviljas tillstånd att bedriva gymnasieutbildning på Åland.

Gemensamma bestämmelser

12 § *Definitioner.* Till skillnad från 1 § 4 mom. i den nuvarande förordningen om gymnasieutbildning utgår behörighetsbestämmelserna inte från begreppet akademiska poäng för att bestämma omfattningen av den utbildning som krävs för behörighet. Den nuvarande regleringen av behörighetsvillkoren är inte tillräckligt exakt gällande kravet på utbildningens innehåll för olika kategorier lärare (ämneslärare, yrkesämneslärare, speciallärare) och studiehandledare och gällande de pedagogiska studiernas innehåll. Det är i praktiken inte heller möjligt att fastställa specifika, åländska krav på utbildningens innehåll i landskapslagstiftning eftersom utbildning till lärare och studiehandledare inte ordnas på Åland. Med beaktande av dessa skäl behöver behörighetsvillkoren utformas så att de anknyter till kraven på utbildningens innehåll för lärare och studiehandledare i rikslagstiftningen, se vidare avsnitt 1.2 i allmänna motiveringen ovan.

Vid tillämpningen av kapitlet avses med studiepoäng, studievecka, studier för speciallärare och pedagogiska studier för lärare det som bestäms i 1 a §, 8 a § och 22 § i förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (FFS 986/1998). I Finland mäts studieprestationerna i studiepoäng från och med höstterminen 2005. Innan detta uppgavs studieprestationerna i studieveckor. I de föreslagna bestämmelserna anges behörighetskraven både i studiepoäng och enligt tidigare fordringar i studieveckor.

13 § *Erkännande av utländska yrkeskvalifikationer.* I 1 mom. ingår en informativ hänvisning till att yrkeskvalifikationer som har förvärvats i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen, i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller i Schweiz erkänns av landskapsregeringen i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer.

Enligt 2 mom. ska på motsvarande sätt som för grundskolan bestämmelserna i landskapslagen om erkännande av yrkeskvalifikationer tillämpas på nordiska medborgares rätt att vara verksamma inom uppgifter inom utbildningssektorn på Åland med stöd av nordiska avtal. Motsvarande bestämmelse för grundskolans del ingår i del VI, 2 kap. 5a § i landskapslagen (2020:32) om barnomsorg och grundskola.

14 § *Kunskaper i svenska.* Enligt 9 § i den nuvarande gymnasieförordningen ska lärare och studiehandledare ha de kunskaper i svenska som behövs. Den anses ha de kunskaper som behövs som har svenska som modersmål, slutförd utbildning på svenska på gymnasienivå eller minst goda kunskaper i svenska

enligt statsrådets förordning om bedömning av kunskaper i finska och svenska inom statsförvaltningen (FFS 481/2003). Rektor och lärare som ger ämnesundervisning i svenska ska dock ha utmärkt förmåga att använda svenska i tal och skrift.

Enligt 1 mom. bibehålls motsvarande språkrav som i den nuvarande förordningen. Gällande förvaltningschefen läggs det dock till utmärkta kunskaper i svenska som behörighetskrav.

Enligt 2 mom. anses den som har svenska som modersmål ha utmärkta kunskaper i svenska. Språkkunskaperna ska för den som inte har svenska som modersmål visas genom särskilda språkexamina eller anses förvärvade i samband med studier i enlighet med vad som stadgas i statsrådets förordning om bedömning av kunskaper i finska och svenska inom statsförvaltningen.

15 § *Förvaltningschef*. Behörighetsvillkoren för förvaltningschef för Ålands gymnasiemyndighet är i sak samma som i 7 § i den nuvarande gymnasieförordningen. Förvaltningschef är fortsättningsvis inte ett reglerat yrke, utan arbetsgivaren bedömer behörigheten både för personer med utbildning från Åland/Finland och annat land.

Behörig som förvaltningschef vid Ålands gymnasiemyndighet är den som avlagt en lämplig högskoleexamen på nivå 7 enligt den europeiska referensramen för kvalifikationer (EQF) samt har arbetserfarenhet av ledarskap och förvaltningsuppgifter.

16 § *Rektor*. Behörighetsvillkoren för rektor för Ålands gymnasiemyndighet är i sak samma som i 8 § i den nuvarande gymnasieförordningen. Samma behörighetsvillkor gäller även för biträdande rektor. Gällande rektorn för Ålands folkhögskola finns de nuvarande behörighetskraven i reglementet för Ålands folkhögskola. Enligt reglementet är den behörig som rektor som har lämplig högskoleexamen och är behörig som lärare, samt har förtroget av fritt bildningsarbete och erfarenhet av ledarskap och förvaltning. Dessa behörighetskrav föreslås nu ändras så att samma behörighetskrav gäller för rektor oberoende av vilken skola rektorn ansvarar för. Enligt övergångsbestämmelserna i 27 § är nuvarande rektor fortsatt behörig för tjänsten också efter att den nya gymnasieförordningen träder i kraft.

Enligt 1 mom. är den behörig som rektor vid Ålands gymnasiemyndighet är den som har högre högskoleexamen, behörighet som lärare för utbildningsformen i fråga, tillräcklig arbetserfarenhet av läraruppgifter. Utöver detta krävs examen i undervisningsförvaltning enligt av utbildningsstyrelsen godkända grunder, slutförda studier i undervisningsförvaltning omfattande minst 25 studiepoäng eller minst 15 studieveckor som ordnas vid ett universitet eller på annat sätt inhämtad tillräcklig kännedom om undervisningsförvaltning.

I 2 mom. föreskrivs om det fallet att samma rektor skulle ansvara för verksamheten i två eller flera skolor vid gymnasiemyndigheten eller för det fall att det i samma skola ordnas utbildning som hänför sig till flera olika utbildningsformer. Rektor ska i dessa fall ha lärarbehörighet för någon av utbildningsformerna.

17 § *Ämneslärare*. Enligt 10 § i den nuvarande gymnasieförordningen är behörighetsvillkoren för ämneslärare inom allmänbildande gymnasieutbildning och i gemensamma examensdelar inom yrkesinriktad gymnasieutbildning de samma. De nu föreslagna behörighetsvillkoren är i sak samma som i den gällande förordningen förutom att det specificeras att studierna ska ske inom ramen för ämneslärarutbildningen. Även innehållet i pedagogiska studier för lärare specificeras genom att detta definieras i 12 §.

Enligt 1 mom. är den behörig som ämneslärare inom allmänbildande gymnasieutbildning och inom gemensamma examensdelar i yrkesinriktad gymnasieutbildning som har avlagt högre högskoleexamen, i ett av de ämnen som undervisas har slutfört minst 120 studiepoängs studier i undervisningsämnet i utbildningen för ämneslärare när studierna är grundstudier, ämnesstudier och fördjupade studier i huvudämnet för examen eller i en helhet som jämföras med huvudämnet, och i varje annat ämne som undervisas har slutfört minst 60 studiepoängs studier i undervisningsämnet i utbildningen för ämneslärare när studierna är grundstudier och ämnesstudier vid universitet i läroämnet eller i en helhet som jämföras med läroämnet, samt har slutfört minst 60 studiepoängs eller minst 35 studieveckors pedagogiska studier för lärare.

I 2 mom. finns bestämmelser som tillämpas på den som har avlagt examen innan höstterminen 2005 där omfattningen av studierna uppges i studieveckor. I Finland mäts studieprestationerna i studiepoäng från och med höstterminen 2005. Behörighet för ämneslärare ger, utan hinder av vad som bestäms i 1 mom. 2 punkten, i ett av de ämnen som undervisas studier i undervisningsämnet i utbildningen för ämneslärare, när studierna omfattar slutförda grundstudier och ämnesstudier vid universitet samt fördjupade studier, sammanlagt minst 55 studieveckor, och i varje annat undervisningsämne studier i undervisningsämnet i utbildningen för ämneslärare när studierna omfattar slutförda grundstudier och ämnesstudier vid universitet, sammanlagt minst 35 studieveckor.

I 3 mom. finns en ny bestämmelse som endast tillämpas inom den allmänbildande gymnasieutbildningen. Bestämmelsen tillämpas i särskilda fall för det fall att Ålands lyceum eller eventuell fristående huvudman ordnar undervisning i ett läroämne som inte anges i grunderna för examen och utbildning. När undervisning ges enligt en läroplan i ett läroämne som inte anges i grunderna för examen och utbildning, är utan hinder av 1 mom. 2 punkten den behörig som ämneslärare som vid universitet har slutfört sammanlagt minst 120 studiepoängs eller minst 55 studieveckors studier som innehållsmässigt lämpar sig för det läroämne som nämns i läroplanen, om han eller hon undervisar endast i detta läroämne i gymnasiet, samt den som har slutfört sammanlagt minst 60 studiepoängs eller minst 35 studieveckors studier som innehållsmässigt lämpar sig för läroämnet, om han eller hon undervisar även i något annat sådant läroämne i gymnasiet i vilket han eller hon har slutfört de 120 studiepoängs eller 55 studieveckors studier som avses i 18 § 1 mom. 2 punkten. Om studierna inte ingår i examen ska de visas genom ett av universitetet utfärdat särskilt intyg.

18 § *Yrkesämneslärare*. Behörighetskraven för yrkesämneslärare är de samma som enligt 13 § i den nuvarande gymnasieförordningen, förutom att det specificeras vad som avses med pedagogiska studier för lärare genom att detta definieras i 12 §. Det definieras nu också närmare på vilket sätt avvikelser från behörighetskravet på lämplig högskoleexamen kan göras och vilken examen som yrkesämnesläraren då i stället ska ha. I dessa fall ska yrkesämnesläraren ha minst fem års praktisk arbetserfarenhet i uppgifter som motsvarar undervisningsområdet.

Enligt 1 mom. är den behörig som lärare i yrkesinriktade examensdelar som har avlagt en högskoleexamen som är lämplig för den undervisningsuppgift som utbildningsanordnaren bestämt, har slutfört pedagogiska studier för lärare i en omfattning av minst 60 studiepoäng eller 35 studieveckor, har minst tre års praktisk arbetserfarenhet i uppgifter som närmast motsvarar innehållet i undervisningsuppgiften och innehar behörighetsbrev eller certifikat, om verksamhet i uppgifter inom branschen förutsätter behörighetsbrev eller certifikat.

Enligt 2 mom. kan avvikelse göras från det krav på lämplig högskoleexamen som föreskrivs i 1 mom., om sådan lämplig högskoleexamen som förutsatts för den undervisningsuppgift som utbildningsanordnaren bestämt inte finns i högskoleexamenssystemet eller om den undervisningsuppgift som utbildningsanordnaren bestämt kräver en särskilt stor eller specialiserad praktisk yrkesskicklighet. Läraren ska då ha sådan specialyrkesexamen som lämpar sig för den undervisningsuppgift som utbildningsanordnaren bestämt, eller om en lämplig specialyrkesexamen inte ingår i examensstrukturen, annan lämplig examen eller utbildning, pedagogiska studier för lärare enligt 1 mom. 2 punkten och minst fem års praktisk arbetserfarenhet i uppgifter som närmast motsvarar innehållet i den undervisningsuppgift som utbildningsanordnaren bestämt.

19 § *Lärare i yrkesinriktade examensdelar inom social- och hälsovård.* Behörigheten för lärare i yrkesinriktade examensdelar inom social- och hälsovård är de samma som enligt 14 § i den nuvarande gymnasieförordningen, förutom att det specificeras vad som avses med pedagogiska studier för lärare genom att detta definieras i 12 §. Det anges nu även att det krävs att läraren har tillstånd av Tillstånds- och tillsynsverket att utöva yrket. Tillstånds- och tillsynsverket beviljar på ansökan rätt att utöva yrken inom social- och hälsovården för personer som utbildats såväl i Finland som utomlands.

Enligt 1 mom. är med avvikelse från 18 § den behörig som lärare i yrkesinriktade examensdelar inom grundexamen i social- och hälsovårdsbranschen och i specialyrkesexamen i äldreomsorg som har avlagt lämplig högre högskoleexamen, slutfört pedagogiska studier för lärare i en omfattning av minst 60 studiepoäng eller 35 studieveckor och som har tre års praktisk arbetserfarenhet i uppgifter som närmast motsvarar innehållet i undervisningsuppgiften. Behörig är även den som har avlagt lämplig yrkeshögskoleexamen, slutfört pedagogiska studier för lärare i en omfattning av minst 60 studiepoäng eller 35 studieveckor och som har minst fem års praktisk arbetserfarenhet i sådana uppgifter inom social- och hälsovården som motsvarar högskoleexamen.

Enligt 2 mom. krävs för verksamhet som lärare därtill att den som undervisar har rätt att utöva ett yrke inom hälso- och sjukvården och socialvården som legitimerad yrkesutbildad person, om verksamhet i uppgifter inom branschen förutsätter legitimation.

20 § *Lärare inom utbildning som förbereder för examensutbildning.* I paragrafen finns en ny bestämmelse om behörighetskrav för lärare inom utbildning som förbereder för examensutbildning. Enligt ett förslag till ny gymnasielag för Åland som genomgår lagstiftningskontroll är avsikten att fr.o.m. höstterminen 2027 införa den delvis nya utbildningsformen utbildning som förbereder för examensutbildning.

Utbildning som förbereder för examensutbildning är utbildning i övergångsskedet mellan grund- och gymnasieskola. Utbildningen syftar till att ge den studerande möjlighet att stärka grundläggande färdigheter, få klarhet i yrkesvalet och vid behov stärka sina kunskaper i svenska. I enlighet med den studerandes behov ska det finnas möjlighet för den studerande att genomföra enstaka studier inom den allmänbildande gymnasieutbildningen eller enskilda examensdelar av en yrkesinriktad grundexamen. Utbildningen har således ett brett syfte. Behörighetsvillkor för lärare som ska undervisa inom utbildningsformen behöver fastställas. Behörighetsvillkoren behöver anknyta till den utbildningsdel som läraren undervisar inom med beaktande av utbildningsdelar inom många olika undervisningsområden kan ingå i utbildning som förbereder för examensutbildning.

Enligt 1 mom. är den behörig som lärare inom utbildning som förbereder för examensutbildning som har behörighet för motsvarande utbildningsdel

som lektor, lektor i elevhandledning, eller speciallärare enligt 25 §, 26 § och 28 § i landskapsförordningen (2020:99) om barnomsorg och grundskola. Behörig är även den som har behörighet för motsvarande utbildningsdel som ämneslärare, yrkesämneslärare, speciallärare eller studiehandledare enligt 17 §, 18 §, 22 § 1 och 2 mom. eller 23 § i denna förordning.

Enligt 2 mom. ska vad som föreskrivs för utbildningsformen i fråga tillämpas gällande behörighet för lärare om grundskoleutbildning som avses i landskapslagen) om barnomsorg och grundskola eller allmänbildande eller yrkesinriktad gymnasieutbildning som avses i gymnasielagen för Åland avläggs under utbildning som förbereder för examensutbildning.

21 § *Lärare i fri folkhögskoleutbildning.* Gällande lärare i fri folkhögskoleutbildning för linjeämnen vid Ålands folkhögskola finns de nuvarande behörighetskraven i reglementet för Ålands folkhögskola. Enligt reglementet är den behörig som lärare i linjeämnen som har lämplig högskoleexamen eller annan examen på högsta utbildningsnivå, minst två års arbetserfarenhet inom ett område som motsvarar undervisningsuppgiften och av direktionen eller av Ålands landskapsregering godkänd lärarutbildning. Dessa behörighetskrav föreslås nu ändras så att det specificeras vad som avses med pedagogiska studier för lärare genom att detta definieras i 12 §.

Gällande den nivå på examen som krävs föreslås att liksom i det nuvarande reglementet att en lämplig yrkeshögskoleexamen eller lägre högskoleexamen ska vara kravet genom att det anknyts till nivå 6 i den europeiska referensramen för kvalifikationer (EQF). Enligt övergångsbestämmelserna i 27 § är nuvarande lärare fortsatt behörig för tjänsten också efter att den nya gymnasieförordningen träder i kraft.

22 § *Speciallärare.* De föreslagna behörighetsvillkoren motsvarar i sak 11 § i den nuvarande gymnasieförordningen förutom att det nu specificeras vad som avses med studier för speciallärare som omfattar minst 60 studiepoäng genom att detta definieras i 12 § samt att det specificeras vad som avses med examen för speciallärare.

Enligt 1 mom. är den behörig som speciallärare i ämnesundervisning i den allmänbildande gymnasieutbildningen och inom gemensamma examensdelar inom den yrkesinriktade gymnasieutbildningen som är behörig som ämneslärare enligt 17 § eller har avlagt högre högskoleexamen och förutom behörighet eller examen har slutfört de studier för speciallärare som avses i 12 § och som omfattar minst 60 studiepoäng eller 35 studieveckor, eller har genomgått en utbildning av speciallärare som avses i 14 § 1 mom. i den nu upphävda förordningen om examina och lärarutbildning på det pedagogiska området (FFS 576/1995).

Enligt 2 mom. är den behörig som speciallärare i yrkesämnen som är behörig som yrkesämneslärare enligt 18 § och som har slutfört de studier för speciallärare som avses i 12 § och som omfattar minst 60 studiepoäng eller 35 studieveckor, eller som har slutfört sådana studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter inom specialundervisning enligt 19 § 1 mom. 3 punkten i statsrådets förordning om examina och specialiseringsutbildningar vid universitet (FFS 794/2004).

I 3 mom. finns en ny bestämmelse om behörighetskrav för speciallärare inom utbildning som förbereder för examensutbildning. I momentet finns även behörighetskrav för speciallärare inom handledande yrkesträningsundervisning. Behörig som speciallärare inom utbildning som förbereder för examensutbildning och inom handledande yrkesträningsundervisning är den som har behörighet enligt 1 eller 2 mom. eller behörighet som speciallärare enligt 28 § i landskapsförordningen om barnomsorg och grundskola. Inom handledande yrkesträningsundervisning är även den behörig som har behörighet som specialklasslärare enligt 27 § i sistnämnda landskapsförordning.

Enligt 4 mom. finns ett undantag som kan tillämpas för det fall att ändamålsenliga arrangemang inom specialpedagogiskt stöd kräver det. Stödet kan då trots vad som föreskrivs i 1-3 mom. ges även av någon annan lärare som avses i denna förordning som en del av hans eller hennes övriga undervisning.

23 § *Studiehandledare*. I sak samma behörighetsvillkor för studiehandledare inom den allmänbildande och yrkesinriktade gymnasieutbildningen föreslås som i 15 § i den nuvarande gymnasieförordningen. Samma behörighetskrav gäller även för studiehandledare inom utbildning som förbereder för examensutbildning då bestämmelserna om denna utbildningsform enligt den föreslagna nya gymnasielagen träder i kraft den 1 augusti 2027.

Enligt 1 mom. 1 punkten är den behörig som studiehandledare som har avlagt högre högskoleexamen och utöver examen har slutfört studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter inom elevhandledning och studiehandledning enligt 19 § 4 punkten i statsrådets förordning om universitetsexamina (FFS 794/2004) i en omfattning om minst 60 studiepoäng eller tidigare studier för studiehandledare enligt 15 § 2 mom. i den nu upphävda riksförordningen om examina och lärarutbildning på det pedagogiska området.

Enligt 2 punkten är även den behörig som studiehandledare som har slutfört tidigare utbildning enligt 15 § 1 mom. i den nu upphävda riksförordningen om examina och lärarutbildning på det pedagogiska området.

Enligt 3 punkten är också den behörig som studiehandledare som har behörighet som yrkesämneslärare enligt denna förordning (se 18 §) och som har slutfört studier för studiehandledare i en omfattning om 60 studiepoäng eller 35 studieveckor vid en yrkespedagogisk lärarhögskola eller ett universitet eller har slutfört studier i en omfattning av minst 60 studiepoäng enligt 19 § 1 mom. 4 punkten i statsrådets förordning om universitetsexamina.

Personer med utbildning från ett annat EU- eller EES-land än Finland/Åland har möjlighet att hos landskapsregeringen anhålla om erkännande av yrkeskvalifikationer för att bli behörig som studiehandledare. Till exempel i Sverige är studiehandledare inte ett reglerat yrke, men utbildningen till studie- och yrkesvägledare är reglerad. Om yrket inte är reglerat i landet som den sökande har utbildning från påverkar detta handläggningen av ett ärende om erkännande av yrkeskvalifikationer. Landskapsregeringen har enligt 5 § i landskapslagen om erkännande av yrkeskvalifikationer rätt att kräva att den sökande visar att han eller hon arbetat minst ett år inom sitt yrke om yrket inte reglerat i landet som den sökande har utbildning från. Detta gäller dock inte om utbildningen är reglerad i utbildningslandet.

I 2 mom. finns undantag från kraven i 1 mom. Om ändamålsenliga arrangemang inom studiehandledningen kräver det kan även någon annan lärare som avses i denna förordning ge studiehandledning som en del av hans eller hennes övriga undervisning.

5 kap. Övriga bestämmelser

24 § *Anordnartillstånd*. I 8-10 §§ i den nya gymnasielagen för Åland finns bestämmelser om möjlighet för en fristående huvudman att anhålla om tillstånd att ordna gymnasieutbildning på Åland. Enligt 9 § 3 mom. i gymnasielagen kan landskapsregeringen i landskapsförordning utfärda närmare bestämmelser om tidsfrister och förfaringssätt för att ansöka om anordnartillstånd.

Enligt 1 mom. ska ansökan om tillstånd för fristående huvudman att ordna gymnasieutbildning tillställas landskapsregeringen senast sex månader innan den planerade starttidpunkten för utbildningen. Landskapsregeringen kan av särskilda skäl behandla en ansökan som lämnats in senare än detta.

Enligt 2 mom. ska ansökan om anordnatillstånd utöver de uppgifter som behövs för att pröva ansökan enligt 8 och 9 §§ i gymnasielagen för Åland innehålla en redogörelse för planerad starttidpunkt för utbildningen och uppskattat antal studerande per år.

25 § *Behörighet att undervisa tillfälligt.* Gällande behörighet att undervisa tillfälligt finns bestämmelser i 15 § 5 mom. i den nya landskapslagen om landskapets tjänsteinnehavare. Om det inte är möjligt att anställa en person som uppfyller behörighetskraven kan arbetsgivaren för högst ett års tid anställa en person som har tillräcklig skicklighet och förmåga att sköta tjänsten eller uppgiften.

Vid tidpunkten för framtagandet av denna förordning är det inte känt när den nya tjänsteinnehavarlagen kommer att träda i kraft. En likalydande bestämmelse som i 15 § 5 mom. i den nya tjänsteinnehavarlagen tas tillfälligt in i förordningen. Enligt övergångsbestämmelserna i 26 § 1 mom. gäller förordningsbestämmelsen tillfälligt till dess att 15 § 5 mom. i tjänsteinnehavarlagen träder i kraft.

26 § *Ikraftträdande och övergångsbestämmelser.* Enligt 1 mom. bestämmer landskapsregeringen ikraftträdandetidpunkten för förordningen. Avsikten är att förordningen ska träda i kraft under hösten 2026. Enligt övergångsbestämmelserna i 131 § 4 mom. i gymnasielagen för Åland förblir den nuvarande landskapsförordningen om gymnasieutbildning i kraft till dess att landskapsregeringen upphäver den.

Bestämmelserna i 20 § om utbildning som förbereder för examensutbildning ska börja tillämpas först den 1 augusti 2027.

Bestämmelsen i 25 § om behörighet att undervisa tillfälligt upphör att gälla då 15 § 5 mom. i landskapslagen (:) om landskapets tjänsteinnehavare träder i kraft, se ovan under 26 §.

Enligt 2 mom. upphäver förordningen landskapsförordningen (2011:75) om gymnasieutbildning, landskapsförordningen (2011:76) om läroavtalsutbildning och 2 § 2 mom., 3 § 2 mom. och 4 § 2 mom. i landskapsförordningen (1997:60) om studiesociala förmåner för studerande på gymnasialstudienivå i landskapet Åland.

Enligt 3 mom. får åtgärder som verkställigheten av förordningen kräver vidtas innan den träder i kraft.

Enligt 4 mom. är den som innehar en tjänst eller anställning i arbetsavtalsförhållande för vilken behörighetsvillkor regleras i 4 kap. fortsatt behörig för den tjänsten eller anställningen även efter att denna förordning träder i kraft.

Enligt 5 mom. är av landskapsregeringen beviljade anordnatillstånd som är i kraft vid tidpunkten för förordningens ikraftträdande fortsatt giltiga i enlighet med villkoren i tillståndet.

2. Ändring av landskapsförordningen om en åländsk referensram för examina och övriga samlade kompetenser

I förslaget till ny gymnasielag för Åland ingår i 4 kap. nya bestämmelser om utbildning som förbereder för examensutbildning. Denna utbildning placerar sig på nivå tre i den åländska referensramen för examina och övriga samlade kompetenser. Bilagan till landskapsförordningen om en åländsk referensram för examina och övriga samlade kompetenser där den åländska referensramen ingår föreslås därför kompletteras med denna information.

Förordningstext

1.

GYMNASIEFÖRORDNING för Åland

I enlighet med landskapsregeringens beslut föreskrivs med stöd av 20 § 2 mom., 34 § 4 mom., 48 § 5 mom., 49 § 4 mom., 67 § 2 och 3 mom., 68 § 4 mom., 69 § 5 mom., 73 § 3 mom., 74 § 1 mom., 112 § 4-6 mom. gymnasielagen (:) för Åland och med stöd av 13 § 1 mom. landskapslagen om Ålands gymnasiemyndighet:

1 kap.

Gymnasieutbildningens innehåll och omfattning

1 §

Dimensioneringsgrund

Grunden för dimensioneringen av studier inom den allmänbildande gymnasieutbildningen är en studiepoäng.

Grunden för dimensioneringen av studier inom den yrkesinriktade gymnasieutbildningen och handledande yrkesträningsundervisning är en kompetenspoäng. Systemet med kompetenspoäng följer Europaparlamentets och rådets rekommendation om inrättande av ett europeiskt system för meritöverföring inom yrkesutbildningen (ECVET), 2009/C 155/02.

2 §

Utbildning som förbereder för examensutbildning

Utbildning som förbereder för examensutbildning består av utbildningsdelar på det sätt som närmare fastställs i utbildningsgrunderna enligt 21 § i gymnasielagen (:) för Åland.

Den studerande avlägger en studiehelhet av utbildningsdelar som motsvarar den studerandes individuella mål och kunskapsbehov.

Utbildning som förbereder för examensutbildning omfattar högst 38 veckors studier.

3 §

Allmänbildande gymnasieutbildning

Allmänbildande gymnasieutbildning består av obligatoriska och valfria läroämnena och ämnesgrupper på det sätt som närmare fastställs i grunderna för examen och utbildning enligt 18 § i gymnasielagen för Åland.

Läroämnena och ämnesgrupperna är svenska och litteratur eller svenska som andraspråk och litteratur, främmande språk, matematik, naturvetenskaper, humanistiska vetenskaper, samhällsvetenskaper, idrott och hälsovetenskaper, konst- och kulturvetenskaper, informationsteknik och lärandestrategi.

Den allmänbildande gymnasieutbildningen för unga ska omfatta 150 studiepoäng, varvid en studiepoäng i medeltal omfattar 14 timmar och 15 minuter undervisning.

Den allmänbildande gymnasieutbildningen för vuxna ska omfatta 88 studiepoäng, varvid en studiepoäng i medeltal omfattar 9 timmar och 20 minuter undervisning.

4 §

Yrkesinriktad gymnasieutbildning

Yrkesinriktad gymnasieutbildning består av yrkesinriktade examensdelar och gemensamma examensdelar på det sätt som närmare fastställs i

grunderna för examen och utbildning enligt 18 § i gymnasielagen för Åland. I en examen eller ett kompetensområde inom en examen ska det ingå minst en obligatorisk och en valbar yrkesinriktad examensdel. I alla yrkesinriktade examensdelar ingår lärande i arbete (LIA). I riket gällande bestämmelser om sjöfartsutbildningens samt socialvårds- och hälso- och sjukvårdsutbildningens innehåll är direkt tillämpliga på Åland.

I bilaga 1 till denna förordning anges de utbildningsprogram som ordnas på Åland och deras examensbenämningar. I enlighet med vad landskapsregeringen närmare föreskriver i grunderna för examen och utbildning kan till en yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen och specialyrkesexamen som anges i bilaga 1 till denna förordning fogas examensdelar från de examina som anges i 1 kap. i bilagan till undervisnings- och kulturministeriets förordning om examensstrukturen inom yrkesutbildningen (FFS 680/2017).

De gemensamma examensdelarna i en yrkesinriktad grundexamen består av följande delar

- 1) kunskande i kommunikation och interaktion,
- 2) kunskande i matematik och naturvetenskap,
- 3) kunskande om samhälle och arbetsliv.

För studerande som inte sedan tidigare har sådant förvärvat kunskande som behövs för att avlägga en examensdel eller ett delområde av en gemensam examensdel inom yrkesinriktad grundexamen ska undervisningen och handledningen vara minst 12 timmar per kompetenspoäng. Timantalet kan dock vara fler eller färre beroende på den studerandes inlärningsfärdigheter och individuella val.

Omfattningen av en yrkesinriktad grundexamen är 180 kompetenspoäng. Omfattningen av en yrkesexamen är 120, 150 eller 180 kompetenspoäng. Omfattningen av en specialyrkesexamen är 160, 180 eller 210 kompetenspoäng.

5 §

Handledande yrkesträningsundervisning

Handledande yrkesträningsundervisning består av valbara utbildningsdelar på det sätt som närmare fastställs i grunderna för examen och utbildning i 18 § i gymnasielagen för Åland.

Omfattningen av handledande yrkesträningsundervisning är 60 kompetenspoäng.

2 kap.

Läroavtalsutbildning och lärande i arbete (LIA) som grundar sig på utbildningsavtal

6 §

Ansvarig handledare

Den som enligt 69 § 1 mom. i gymnasielagen för Åland utses till ansvarig handledare på arbetsplatsen för en studerande i läro- eller utbildningsavtal ska ha tillräcklig yrkeskunskap, utbildning och arbetslivserfarenhet.

7 §

Läroavtal

Av läroavtalet som enligt 67 § i landskapslagen om gymnasieutbildning ingås mellan den studerande och arbetsgivaren ska åtminstone framgå

- 1) den studerandes namn och personbeteckning eller födelsetid om den studerande inte har finskt personnummer,
- 2) arbetsgivarens företags- och organisationsnummer,
- 3) avtalets giltighetstid,
- 4) grunder för den studerandes avlöning, arbetstid, provotidens längd, semester och arbetsskydd,

5) datum för avtal mellan skolan och arbetsgivaren om ordnande av läroavtalsutbildning enligt 8 §,

6) skyldighet för arbetsgivaren att underrätta skolan innan en väsentlig ändring görs i läroavtalet.

Genom läroavtalet får avvikelser inte göras från det som ingår i den personliga utvecklingsplanen för kunnandet.

Gällande läroavtal för företagare i företagarens egna företag enligt 67 § 4 mom. i gymnasielagen för Åland ska med avvikelse från 1 mom. 1 punkten framgå företagarens namn och personbeteckning samt företagets företags- och organisationsnummer.

Av den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet som enligt 67 § 2 mom. gymnasielagen för Åland ska fogas till läroavtalet ska framgå

1) den examen som avläggs och de examensgrunder som tillämpas, de examensdelar och det eventuella kompetensområde som avläggs,

2) tidpunkterna för och innehållet i yrkesproven och var yrkesprovet ordnas,

3) den studerandes ansvariga arbetsplatshandledare och en ansvarig lärare som skolan utsett eller av grundad anledning någon annan företrädare för skolan,

4) de centrala arbetsuppgifter som utförs på arbetsplatsen för att förvärva det kunnande som krävs enligt examensgrunderna och den personliga utvecklingsplanen för kunnandet,

5) hur förvärvandet av kunnandet planeras tidsmässigt under kalenderåret.

För läroavtalsstuderande i övrig yrkesinriktad gymnasieutbildning i form av kursverksamhet enligt 66 § i landskapslagen om gymnasieutbildning, ska i stället för den personliga utvecklingsplanen för kunnandet enligt 3 mom. uppgift ingå i läroavtalet om kunskapskraven för kursen, de centrala arbetsuppgifter som utförs på arbetsplatsen för att förvärva det kunnande som krävs, uppgift om ansvarig arbetsplatshandledare och ansvarig lärare som skolan utsett, eller av grundad anledning någon annan företrädare för skolan.

8 §

Avtal om ordnande av läroavtalsutbildning

I det avtal mellan skolan och arbetsgivaren om ordnande av läroavtalsutbildning som avses i 67 § 3 mom. i gymnasielagen för Åland ska åtminstone framgå

1) parternas uppgifter och företags- och organisationsnummer,

2) läroavtalsutbildningens start- och slutdatum,

3) eventuell utbildningsersättning som betalas till arbetsgivaren.

Vid bestämmandet av utbildningsersättningen ska den studerandes kunnande och arbetserfarenhet, i vilket skede studierna befinner sig i samt den handledning och de eventuella stödåtgärder som den studerande behöver beaktas. I bilaga II till denna förordning finns branschvisa riktgivande normkostnader för beräkning av utbildningsersättning.

9 §

Utbildningsavtal

I utbildningsavtalet mellan skolan och företrädaren för utbildningsavtalsarbetsplatsen som avses i 68 § i gymnasielagen för Åland ska åtminstone framgå

1) parternas uppgifter och företags- och organisationsnummer,

2) start- och slutdatumet för utbildningen som grundar sig på utbildningsavtal.

Av den studerandes personliga utvecklingsplan för kunnandet som enligt 68 § 3 mom. gymnasielagen för Åland ska fogas till utbildningsavtalet ska framgå

- 1) den examen som avläggs och de examensgrunder som tillämpas, de examensdelar och det eventuella kompetensområde som avläggs,
- 2) tidpunkterna för och innehållet i yrkesproven och var yrkesprovet ordnas,
- 3) den studerandes ansvariga arbetsplatshandledare och en ansvarig lärare som skolan utsett eller av grundad anledning någon annan företrädare för skolan,
- 4) de centrala arbetsuppgifter som utförs på arbetsplatsen för att förvärva det kunnande som krävs enligt examensgrunderna och den personliga utvecklingsplanen för kunnandet,
- 5) hur förvärvandet av kunnandet planeras tidsmässigt under kalenderåret.

3 kap. Studiesociala förmåner

10 §

Skolresor

Ersättning för transport mellan bostaden och skolan enligt 112 § 4 mom. i gymnasielagen för Åland ges i första hand i form av ett personligt buskort och i andra hand i form av kilometerersättning enligt landskapsregeringens fastställda trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik för den aktuella färdvägen.

Ersättning för transport mellan bostaden och närmaste busshållplats enligt 112 § 5 mom. i gymnasielagen för Åland ges i form av kilometerersättning enligt landskapsregeringens fastställda trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik.

Ersättning för resekostnader mellan bostaden och praktikplats på Åland enligt 112 § 6 mom. i gymnasielagen för Åland ges i enlighet med 1 och 2 mom. Under den tid på dygnet då någon personbefordran i linjetrafik inte finns tillgänglig ersätts resorna till och från praktikplatsen i form av kilometerersättning enligt landskapsregeringens fastställda trafiktaxa för personbefordran med buss i yrkesmässig trafik.

11 §

Studiesociala förmåner gällande läroavtalsutbildning

Beloppen för de studiesociala förmånerna i 74 § 1 mom. i gymnasielagen för Åland uppgår till

Dagpenning: 34,50 euro samt 6,50 euro i barnförhöjning för ett barn, 9,50 euro för två barn och 12,50 euro för tre eller fler barn.

Inkvarteringsersättning: maximalt 50,50 euro per teoristudiedag eller maximalt 432 euro per teoristudiemånad mot kvitto.

Kostersättning: 9,50 euro per teoristudiedag under teoriperioden.

4 kap. Behörighets- och språkkrav

12 §

Definitioner

I denna förordning avses med *studiepoäng*, *studievecka*, *studier för speciallärare* och *pedagogiska studier för lärare* det som bestäms i 1 a §, 8 a § och 22 § i förordningen om behörighetsvillkoren för personal inom undervisningsväsendet (FFS 986/1998).

13 §

Erkännande av utländska yrkeskvalifikationer

Yrkeskvalifikationer som har förvärvats i en annan medlemsstat inom Europeiska unionen, i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller i Schweiz erkänns av landskapsregeringen i enlighet med bestämmelserna i landskapslagen (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer.

På nordiska medborgares rätt att vara verksamma inom uppgifter inom utbildningssektorn på Åland med stöd av nordiska avtal, ska bestämmelserna i 1 mom. tillämpas.

14 §

Kunskaper i svenska

Den som innehar tjänst som förvaltningschef, rektor och ämneslärare i svenska ska utöver de behörighetskrav som föreskrivs i 15—17 §§ ha utmärkta muntliga och skriftliga kunskaper i svenska. Övriga lärare och studiehandledare ska utöver de behörighetskrav som föreskrivs i 17 - 23 §§ ha minst goda kunskaper i svenska.

Den som inte har svenska som modersmål ska visa sina språkkunskaper på det sätt som föreskrivs i statsrådets förordning om bedömning av kunskaper i finska och svenska inom statsförvaltningen (FFS 481/2003).

15 §

Förvaltningschef

Behörig som förvaltningschef vid Ålands gymnasiemyndighet är den som avlagt en lämplig högskoleexamen på nivå 7 enligt den europeiska referensramen för kvalifikationer (EQF) samt har arbetserfarenhet av ledarskap och förvaltningsuppgifter.

16 §

Rektor

Behörig som rektor eller biträdande rektor är den som har

- 1) högre högskoleexamen,
- 2) behörighet som lärare för utbildningsformen i enlighet med denna förordning,
- 3) tillräcklig arbetserfarenhet av läraruppgifter, samt
- 4) examen i undervisningsförvaltning enligt av utbildningsstyrelsen godkända grunder, slutfört studier i undervisningsförvaltning omfattande minst 25 studiepoäng eller minst 15 studieveckor som ordnas vid ett universitet eller har på annat sätt inhämtad tillräcklig kännedom om undervisningsförvaltning.

Om det i samma skola ordnas utbildning som hänför sig till flera olika utbildningsformer eller om rektor svarar för verksamheten i två eller flera skolor där det ordnas utbildning som hänför sig till olika utbildningsformer, ska rektor ha den lärarbehörighet som avses i 1 mom. 2 punkten för någon av dem.

17 §

Ämneslärare

Behörig som ämneslärare inom allmänbildande gymnasieutbildning och inom gemensamma examensdelar i yrkesinriktad gymnasieutbildning är den som

- 1) har avlagt högre högskoleexamen,
- 2) i ett av de ämnen som undervisas har slutfört minst 120 studiepoängs studier i undervisningsämnet i utbildningen för ämneslärare när studierna är grundstudier, ämnesstudier och fördjupade studier i huvudämnet för examen eller i en helhet som jämföras med huvudämnet, och i varje annat ämne som undervisas har slutfört minst 60 studiepoängs studier i undervisningsämnet i

utbildningen för ämneslärare när studierna är grundstudier och ämnesstudier vid universitet i läroämnet eller i en helhet som jämförs med läroämnet, samt

3) har slutfört minst 60 studiepoängs eller minst 35 studieveckors pedagogiska studier för lärare.

Behörighet för ämneslärare ges, utan hinder av vad som bestäms i 1 mom. 2 punkten, i ett av de ämnen som undervisas studier i undervisningsämnet i utbildningen för ämneslärare, när studierna omfattar slutförda grundstudier och ämnesstudier vid universitet samt fördjupade studier, sammanlagt minst 55 studieveckor, och i varje annat undervisningsämne studier i undervisningsämnet i utbildningen för ämneslärare när studierna omfattar slutförda grundstudier och ämnesstudier vid universitet, sammanlagt minst 35 studieveckor.

Gällande undervisning som ges enligt en läroplan i ett läroämne som inte anges i grunderna för examen och utbildning enligt 18 § i gymnasielagen för Åland, är med avvikelse från 1 mom. 2 punkten den behörig att undervisa i inom allmänbildande gymnasieutbildning som vid universitet har slutfört sammanlagt minst 120 studiepoängs eller minst 55 studieveckors studier som innehållsmässigt lämpar sig för det läroämne som nämns i läroplanen, om han eller hon undervisar endast i detta läroämne. Även den som har slutfört sammanlagt minst 60 studiepoängs eller minst 35 studieveckors studier som innehållsmässigt lämpar sig för läroämnet är behörig, om han eller hon undervisar även i något annat sådant läroämne i vilket han eller hon har slutfört de 120 studiepoängs eller 55 studieveckors studier som avses i 1 mom. 2 punkten. Om studierna inte ingår i examen ska de visas genom ett av universitetet utfärdat särskilt intyg.

18 §

Yrkesämneslärare

Behörig som lärare i yrkesinriktade examensdelar är den som

1) har avlagt en högskoleexamen som är lämplig för den undervisningsuppgift som utbildningsanordnaren bestämt,

2) har slutfört pedagogiska studier för lärare i en omfattning av minst 60 studiepoäng eller 35 studieveckor,

3) har minst tre års praktisk arbetserfarenhet i uppgifter som närmast motsvarar innehållet i undervisningsuppgiften och

4) innehar behörighetsbrev eller certifikat, om verksamhet i uppgifter inom branschen förutsätter behörighetsbrev eller certifikat.

Avvikelse kan göras från det krav på lämplig högskoleexamen som föreskrivs i 1 mom. 1 punkten, om sådan lämplig högskoleexamen som förutsätts för den undervisningsuppgift som utbildningsanordnaren bestämt inte finns i högskoleexamenssystemet eller om den undervisningsuppgift som utbildningsanordnaren bestämt kräver en särskilt stor eller specialiserad praktisk yrkesskicklighet. Läraren ska då ha sådan specialyrkesexamen som lämpar sig för den undervisningsuppgift som utbildningsanordnaren bestämt, eller om en lämplig specialyrkesexamen inte ingår i examensstrukturen, annan lämplig examen eller utbildning, pedagogiska studier för lärare enligt 1 mom. 2 punkten och minst fem års praktisk arbetserfarenhet i uppgifter som närmast motsvarar innehållet i den undervisningsuppgift som utbildningsanordnaren bestämt.

19 §

Lärare i yrkesinriktade examensdelar inom social- och hälsovård

Behörig som lärare i yrkesinriktade examensdelar inom grundexamen i social- och hälsovårdsbranschen och specialyrkesexamen i äldreomsorg är med avvikelse från 18 § den som

1) har avlagt lämplig högre högskoleexamen, slutfört pedagogiska studier för lärare i en omfattning av minst 60 studiepoäng eller 35 studieveckor och som har tre års praktisk arbetserfarenhet i uppgifter som närmast motsvarar innehållet i undervisningsuppgiften, eller

2) har avlagt lämplig yrkeshögskoleexamen, slutfört pedagogiska studier för lärare i en omfattning av minst 60 studiepoäng eller 35 studieveckor och som har minst fem års praktisk arbetserfarenhet i sådana uppgifter inom social- och hälsovården som motsvarar högskoleexamen.

För verksamhet som lärare i fråga om examina enligt 1 mom. krävs därtill att den som ger undervisning har rätt att utöva ett yrke inom hälso- och sjukvården och socialvården som legitimerad yrkesutbildad person, om verksamhet i uppgifter inom branschen förutsätter legitimation.

20 §

Lärare inom utbildning som förbereder för examensutbildning

Behörig som lärare inom utbildning som förbereder för examensutbildning är den som har behörighet för motsvarande utbildningsdel som lektor, lektor i elevhandledning eller speciallärare enligt 25, 26 eller 28 §§ i landskapsförordningen (2020:99) om barnomsorg och grundskola. Behörig är även den som har behörighet för motsvarande utbildningsdel som ämneslärare, yrkesämneslärare, speciallärare eller studiehandledare enligt 17 §, 18 §, 22 § 1 och 2 mom. eller 23 § i denna förordning.

Om grundskoleutbildning som avses i landskapslagen (2020:32) om barnomsorg och grundskola eller allmänbildande eller yrkesinriktad gymnasieutbildning som avses i gymnasielagen för Åland avläggs under utbildning som förbereder för examensutbildning tillämpas vad som föreskrivs om behörighet för lärare för utbildningsformen i fråga.

21 §

Lärare i fri folkhögskoleutbildning

Behörig som lärare inom fri folkhögskoleutbildning är den som

1) har avlagt en lämplig högskoleexamen på nivå 6 enligt den europeiska referensramen för kvalifikationer (EQF) och

2) har slutfört pedagogiska studier för lärare i en omfattning av minst 60 studiepoäng eller 35 studieveckor.

22 §

Speciallärare

Behörig som speciallärare i ämnesundervisning inom allmänbildande gymnasieutbildning och inom gemensamma examensdelar i yrkesinriktad gymnasieutbildning är den som

1) är behörig som ämneslärare enligt 17 § eller har avlagt lämplig högre högskoleexamen och förutom behörighet eller examen har slutfört de studier för speciallärare som avses i 12 § och som omfattar minst 60 studiepoäng eller 35 studieveckor, eller

2) har genomgått en sådan utbildning till speciallärare som avses i 14 § 1 mom. i riksförordningen om examina och lärarutbildning på det pedagogiska området.

Behörig som speciallärare i yrkesämnena är den som är behörig som yrkesämneslärare enligt 18 § och som har slutfört de studier för speciallärare som avses i 12 § och som omfattar minst 60 studiepoäng eller 35 studieveckor, eller som har slutfört sådana studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter inom specialundervisning enligt 19 § 1 mom. 3 punkten i statsrådets förordning om examina och specialiseringsutbildningar vid universitet (FFS 794/2004).

Behörig som speciallärare inom utbildning som förbereder för examensutbildning och inom handledande yrkesträningsundervisning är den som har behörighet enligt 1 eller 2 mom. eller behörighet som speciallärare enligt 28 § i landskapsförordningen om barnomsorg och grundskola. Inom handledande yrkesträningsundervisning är även den behörig som har behörighet som specialklasslärare enligt 27 § i sistnämnda landskapsförordning.

Om ändamålsenliga arrangemang inom specialpedagogiskt eller mångprofessionellt stöd kräver det kan stödet trots vad som föreskrivs i 1-3 mom. ges även av någon annan lärare som avses i denna förordning som en del av hans eller hennes övriga undervisning.

23 §

Studiehandledare

Behörig som studiehandledare är den som

1) har avlagt högre högskoleexamen och utöver examen har slutfört studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter inom elevhandledning och studiehandledning i en omfattning om minst 60 studiepoäng enligt 19 § 4 punkten i statsrådets förordning om universitetsexamina (FFS 794/2004) eller studier för studiehandledare enligt 15 § 2 mom. i förordningen om examina och lärarutbildning på det pedagogiska området (FFS 576/1995),

2) har slutfört utbildning enligt 15 § 1 mom. i riksförordningen om examina och lärarutbildning på det pedagogiska området, eller

3) har behörighet som yrkesämneslärare enligt denna förordning samt har slutfört studier för studiehandledare i en omfattning om 60 studiepoäng eller 35 studieveckor vid en yrkespedagogisk lärarhögskola eller ett universitet eller har slutfört studier som ger yrkesfärdigheter för uppgifter inom elevhandledning och studiehandledning enligt 19 § 4 punkten i statsrådets förordning om universitetsexamina.

Om ändamålsenliga arrangemang kräver det kan även någon annan lärare som avses i denna förordning utan hinder av 1 mom. ge studiehandledning som en del av hans eller hennes övriga undervisning.

5 kap.

Övriga bestämmelser

24 §

Anordnartillstånd

Ansökan om tillstånd för fristående huvudman att ordna gymnasieutbildning ska tillställas landskapsregeringen senast sex månader innan den planerade starttidpunkten för utbildningen. Landskapsregeringen kan av särskilda skäl behandla en ansökan som lämnats in senare än detta.

Ansökan om anordnartillstånd ska utöver de uppgifter som behövs för att pröva ansökan enligt 8 och 9 §§ i gymnasielagen för Åland innehålla en redogörelse för planerad starttidpunkt för utbildningen och uppskattat antal studerande per år.

25 §

Behörighet att undervisa tillfälligt

Om det inte är möjligt att anställa en person som uppfyller behörighetskraven i 4 kap. kan arbetsgivaren för högst ett års tid anställa en person som har tillräcklig skicklighet och förmåga att sköta tjänsten eller uppgiften.

26 §

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

Denna förordning träder i kraft den 2026. Bestämmelserna i 20 § om utbildning som förbereder för examensutbildning börjar dock tillämpas först

den 1 augusti 2027. 25 § upphör att gälla då 15 § 5 mom. i landskapslagen (:) om landskapets tjänsteinnehavare träder i kraft.

Genom denna förordning upphävs landskapsförordningen (2011:75) om gymnasieutbildning, landskapsförordningen (2011:76) om läroavtalsutbildning och 2 § 2 mom., 3 § 2 mom. och 4 § 2 mom. i landskapsförordningen (1997:60) om studiesociala förmåner för studerande på gymnasialstadienivå i landskapet Åland.

Åtgärder som verkställigheten av denna förordning kräver får vidtas innan den träder i kraft.

Den som innehar en tjänst eller anställning i arbetsavtalsförhållande för vilken behörighetsvillkor regleras i 4 kap. är fortsatt behörig för den tjänsten eller anställningen efter att denna förordning träder i kraft.

Av landskapsregeringen beviljade anordnartillstånd som är i kraft vid tidpunkten för förordningens ikraftträdande är fortsatt giltiga i enlighet med villkoren i tillståndet.

Bilaga I

GRUNDEXAMEN - utbildningsprogram	EXAMENS BENÄMNING
HANDEL, ADMINISTRATION OCH JURIDIK	
Grundexamen i affärsverksamhet	merkonom
DATABEHANDLING OCH KOMMUNIKATION	
Grundexamen i informations- och kommunikationsteknik	IT-stödperson, programutvecklare, montör inom välfärdsteknik, elektronikmontör, datanätsinstallatör
DE TEKNISKA OMRÅDEN	
Grundexamen i maskin- och produktionsteknik	
<i>Kompetensområde för:</i>	
Produktionsteknik	verkstadsmekaniker, plåtslagare/svetsare
Installation och automation	maskinmontör, maskinautomationsmontör
Plastteknik	tillverkare av plastprodukter
Grundexamen inom fordonsbranschen	
<i>Kompetensområde för:</i>	
Fordonsteknik	bilmekaniker, diagnosmekaniker, nyttofordonsmekaniker, småmaskinsmekaniker
Försäljning	fordonsförsäljare, serviceförsäljare, reservdelsförsäljare
Skadereparationer	karosseri- och bilplåtsmekaniker, billackerare
Grundexamen inom el- och automationsbranschen	elmontör, automationsmontör
Grundexamen inom byggnadsbranschen	
<i>Kompetensområdet för:</i>	
Husbyggnad	husbyggare
Markanläggning	schaktare
Schaktningsmaskintransport	schaktningsmaskinförare
Grundexamen inom husteknik	
<i>Kompetensområdet för:</i>	
Rörmontering	rörmontör
Ventilationsmontering	ventilationsmontör
Kylmontering	kylmontör
HÄLSOVÅRD OCH VÄLFÄRD	
Grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	
<i>Kompetensområde för</i>	
Småbarnspedagogik och familjeverksamhet	barnledare
Handledning av ungdomar och gemenskaper	ledare för ungdomar och gemenskaper
Grundexamen inom social- och hälsovårdsbranschen	
<i>Kompetensområdet för:</i>	
Prehospital akutsjukvård	akutvårdare på grundnivå

Pedagogisk verksamhet och vård av barn och unga	närvårdare
Arbete med mental hälsa, missbruk och beroende	närvårdare
Sjukvård	närvårdare
Munvård	närvårdare
Funktionshinderarbete	närvårdare
Vård och rehabilitering av äldre	närvårdare
TJÄNSTEBRANSCHEN	
Grundexamen inom restaurang- och cateringbranschen	
<i>Kompetensområdet för:</i>	
Kundservice	servitör
Matservice	kock
Grundexamen inom hår- och skönhetsbranschen	
<i>Kompetensområdet för:</i>	
Hårbranschen	frisör, barberare
Hudvård	kosmetolog
Grundexamen inom sjöfart	
<i>Kompetensområdet för:</i>	
Befälsarbete	vakthavande styrman, vakthavande maskinmästare
Besättningsarbete	matros, fartygselektriker, maskinman
Sjöfartslogistik	arbetstagare inom sjöfartstjänster
Grundexamen inom rengörings- och fastighetsservicebranschen	
<i>Kompetensområdet för:</i>	
Lokalvård	lokalvårdare
Fastighetsskötsel	fastighetsskötare
Hemarbetservice	hemvårdare
Grundexamen inom turismbranschen	kundtjänsterepresentant inom turism

YRKESEXAMEN	EXAMENSBENÄMNING
HANDEL, ADMINISTRATION OCH JURIDIK	
Yrkesexamen inom affärsverksamhet	
<i>Kompetensområdet för:</i>	
Tjänster inom affärsverksamhet	
Försäljning och marknadskommunikation	
Ekonomiförvaltning	
DATABEHANDLING OCH KOMMUNIKATION	
Yrkesexamen i informations- och kommunikationsteknik	
DE TEKNISKA OMRÅDENA	
Yrkesexamen i maskinmontering och underhåll	
<i>Kompetensområdet för:</i>	
Maskinmontering	
Underhåll	
Yrkesexamen inom fordonsbranschen	
<i>Kompetensområdet för:</i>	
Försäljning och kundservice	bilförsäljare, maskinförsäljare, reservdelsförsäljare, försäljare av verkstadsservice
Verkstadsservice	
Yrkesexamen inom el- och automationsbranschen	elmontör, automationsmontör, montör av lås- och säkerhetssystem
Yrkesexamen inom husteknik	
<i>Kompetensområdet för:</i>	
Rörmontering	rörmontör
Kylmontering	kylmontör
Ventilationsmontering	ventilationsmontör
HÄLSOVÅRD OCH VÄLFÄRD	
Yrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	
<i>Kompetensområdet för:</i>	
Handledning i skolgång och morgon- och eftermiddagsverksamhet	skolgångshandledare
Familjedagvård	familjedagvårdare
Pedagogisk verksamhet	
TJÄNSTEBRANSCHEN	
Yrkesexamen i kundservice på restaurang	barmästare, servitör
Yrkesexamen i matservice	restaurangkock, storköskock
Yrkesexamen i sjöfart	
Yrkesexamen inom rengörings- och fastighetsservicebranschen	
<i>Kompetensområdet för:</i>	
Fastighetsskötsel	fastighetsskötare

Hemarbetservice	hemskötare
Lokalvård	anstaltsvårdare, lokalvårdare
Yrkesexamen i turismservice	

SPECIALYRKESEXAMEN	EXAMENSBENÄMNING
HANDEL, ADMINISTRATION OCH JURIDIK	
Specialyrkesexamen inom affärsverksamhet	
<i>Kompetensområdet för:</i>	
Handel	
Personalförvaltning	
Ekonomiförvaltning	
DATABEHANDLING OCH KOMMUNIKATION	
Specialyrkesexamen i informations- och kommunikationsteknik	
DE TEKNISKA OMRÅDENA	
Specialyrkesexamen i maskinmontering och underhåll	
Specialyrkesexamen inom fordonsbranschen	
<i>Kompetensområdet för:</i>	
Chefsarbete inom fordonsbranschen	verkstadschef, arbetsledare i verkstad
Försäljning och kundservice	bilförsäljare, maskinförsäljare, reservdelsförsäljare
Verkstadsservice	
Specialyrkesexamen i arbetsledning inom byggnadsbranschen	
<i>Kompetensområdet för:</i>	
Arbetsledning på en byggarbetsplats	
Specialyrkesexamen inom el- och automationsbranschen	elinstallationsmästare, automationsinstallationsmästare, låssmedsmästare
HÄLSOVÅRD OCH VÄLFÄRD	
Specialyrkesexamen i äldreomsorg	
<i>Kompetensområdet för:</i>	
Servicehandledning för äldre	servicehandledare för äldre
Handledning för äldre	handledare för äldre
Specialyrkesexamen i pedagogisk verksamhet och handledning	

Bilaga II

För att täcka arbetsgivarens kostnader för en lärling kan skolan betala en utbildningsersättning till arbetsgivaren. Utbildningsersättningen kan branschvis beräknas enligt nedanstående tabeller. Beloppen i tabellerna är riktigivande.

En bedömning ska göras för varje läroavtal varvid beloppen kan justeras med beaktande av arbetsgivarens kostnader för lärlingen. Utbildningsersättningen kan höjas med beaktande av bland annat att lärlingen har inlärnings svårigheter, en funktionsnedsättning eller annat modersmål än svenska eller med beaktande av att arbetsgivaren är småföretagare. Utbildningsersättningen kan sänkas med beaktande av att lärlingen har lång tidigare arbetserfarenhet. Ingen utbildningsersättning betalas om lärlingen har mer än tre års tidigare arbetserfarenhet.

Branschgrupp 1: beklädnadsbranschen, bevakningsbranschen, dykbranschen, fiskeribranschen, glas-, porslins- och stenbranschen, gummi- och plastbranschen, handel- och administration, hantverk, konst och övrig kultur, hotell och restaurang, huslig ekonomi, hälsovård, lantbruk, lantmåteriteknik, livsmedelsindustri, mejerihushållning, process- och laboratorieteknik, skönhetsvård, sko- och läderarbeten, socialvård, sotaryrket, trädgårdsskötsel, träteknik, ytbethandlingsteknik.

Branschgrupp 2: bil- och transportteknik, byggnadsteknik, datateknik, elteknik, grafisk teknik, maskin- och metallteknik, sjöfart, VVS-teknik.

Branschgrupp 1

Arbetserfarenhet	Utbildningsår 1, belopp i euro per månad	Utbildningsår 2, belopp i euro per månad	Utbildningsår 3, belopp i euro per månad
Ingen arbetserfarenhet	375	190	0
Mindre än ett års arbetserfarenhet, ingen arbetserfarenhet inom branschen	187,50	95	0
Mindre än ett års arbetserfarenhet, har tidigare erfarenhet inom branschen	75	38	0
Mindre än ett års arbetserfarenhet, har mer än sex månaders arbetserfarenhet inom branschen	37,50	0	0
Mer än ett års arbetserfarenhet, ingen arbetserfarenhet inom branschen	18,75	0	0

Mer än ett års arbetserfarenhet, har tidigare erfarenhet inom branschen	18,75	0	0
---	-------	---	---

Branschgrupp 2

Arbetserfarenhet	Utbildningsår 1, belopp i euro per månad	Utbildningsår 2, belopp i euro per månad	Utbildningsår 3, belopp i euro per månad
Ingen arbetserfarenhet	410	225	0
Mindre än ett års arbetserfarenhet, ingen arbetserfarenhet inom branschen	205	112,50	0
Mindre än ett års arbetserfarenhet, har tidigare erfarenhet inom branschen	82	45	0
Mindre än ett års arbetserfarenhet, har mer än sex månaders arbets- erfarenhet inom branschen	41	0	0
Mer än ett års arbetserfarenhet, ingen arbetserfarenhet inom branschen	20,50	0	0
Mer än ett års arbetserfarenhet, har tidigare erfarenhet inom branschen	20,50	0	0

2.

LANDSKAPSFÖRORDNING
om ändring av landskapsförordningen om en åländsk
referensram för examina och övriga samlade kompetenser

Med stöd av 2 § 2 mom. landskapslagen (2024:90) om en åländsk referensram för examina och övriga samlade kompetenser **fogas** till beskrivningen av nivå 3 i bilagan till landskapsförordningen (2024:92) om en åländsk referensram för examina och övriga samlade kompetenser, som följer:

Bilaga

Placering på kvalifikationsnivåer av examina, lärokurser och övriga samlade kompetenser avlagda på Åland

Nivå	Kompetensbeskrivning	Examina, lärokurser och övriga samlade kompetenser
3	Behärskar grundläggande kunskaper, principer, processer och allmänna begrepp på sitt arbets- eller studieområde och har de kognitiva och praktiska färdigheter som behövs för att kunna utföra uppgifter och lösa problem. Väljer och använder grundläggande metoder, verktyg, material och information. Anpassar sin verksamhet till rådande förhållanden och aktuell miljö vid problemlösning. Tar ansvar för att egna uppgifter slutförs och agerar på ett säkert sätt i arbets- eller studiegemenskapen. Har förmåga att ta initiativ och ansvar i sina uppgifter. Förstår arbetslivets och företagandets betydelse för individen och samhället. Bedömer sin kompetens och verksamhet, sina färdigheter och sina val i anslutning till arbete eller studier. Har förmåga till livslångt lärande. Kan agera i en bekant studie- och arbetsgemenskap. Kommunikerar mångsidigt och interaktivt i olika situationer och framställer texter av många olika slag på svenska. Har förmåga att interagera på minst ett främmande språk även internationellt.	Utbildning som förbereder för examensutbildning

Denna förordning träder i kraft den 2026.

Förhandsbedömning av det nya reglerade yrket lärare inom utbildning som förbereder för examensutbildning och speciallärare inom utbildning som förbereder för examensutbildning

1. Bakgrund

Enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/958 av den 28 juni 2018 om proportionalitetsprövning före antagandet av ny reglering av yrken ska en förhandsbedömning göras av proportionaliteten innan medlemsstaterna inför nya eller ändrade krav gällande reglerade yrken. På Åland har direktivet implementerats genom landskapslagen (2020:122) om proportionalitetsprövning före antagandet av nya eller ändrade krav för reglerade yrken och genom landskapsförordningen (2020:123) om proportionalitetsprövning före antagandet av nya eller ändrade krav för reglerade yrken (*nedan landskapsförordningen om proportionalitetsprövning*), där mer detaljerade bestämmelser ingår gällande hur förhandsbedömningen ska göras.

Nedan i avsnitt 2 finns Ålands landskapsregerings förhandsbedömning av det föreslagna nya reglerade yrket lärare i utbildning som förbereder för examensutbildning och i avsnitt 3 en förhandsbedömning gällande det nya reglerade yrket speciallärare inom utbildning som förbereder för examensutbildning.

2. Förslag till behörighetsvillkor för lärare inom utbildning som förbereder för examensutbildning

2.1 Den föreslagna behörighetsbestämmelsens huvudsakliga innehåll

Enligt ett förslag till ny gymnasielag för Åland som antogs av lagtinget den 15 april 2026 och som för tillfället genomgår lagstiftningskontroll införs fr.o.m. höstterminen 2027 den delvis nya utbildningsformen utbildning som förbereder för examensutbildning. I likhet med för övrig utbildning på grundskole- och gymnasialstadienivå är det nödvändigt att det föreskrivs om den kompetens som krävs för att undervisa inom utbildning som förbereder för examensutbildning. Utbildning som förbereder för examensutbildning är utbildning i övergångsskedet mellan grund- och gymnasieskola. Utbildningen syftar till att ge den studerande möjlighet att stärka grundläggande färdigheter, få klarhet i yrkesvalet och vid behov stärka sina kunskaper i svenska. I enlighet med den studerandes behov ska det finnas möjlighet för den studerande att genomföra enstaka studier inom den allmänbildande gymnasieutbildningen eller enskilda examensdelar av en yrkesinriktad grundexamen. Utbildningen har således ett brett syfte.

Förslaget till behörighetskrav för lärare inom utbildning som förbereder för examensutbildning innebär att den är behörig att undervisa som har behörighet för utbildningsdelen. Beroende på vilken utbildningsdel det är fråga om är den behörig som uppfyller kraven för de redan i dagsläget reglerade yrkena lektor, lektor i elevhandledning eller speciallärare i 25, 26 eller 28 § i landskapsförordningen (2020:99) om barnomsorg och grundskola. Behörig för utbildningsdelen kan även vara ämneslärare, yrkesämneslärare, speciallärare eller studiehandledare enligt 17 §, 18 §, 22 § 1 - 2 mom. eller 23 § i den föreslagna nya gymnasieförordningen.

2.2 Förslaget är inte diskriminerande på grund av nationalitet eller bostättningsort

Enligt artikel 5 i direktivet om proportionalitetsprövning om icke-diskriminering, som kommer till uttryck i 6 § i Finlands grundlag (FFS 731/1999) om jämlikhet, får inte reglerade yrken införas på Åland som är direkt eller indirekt diskriminerande på grundval av nationalitet eller bostättningsort. De föreslagna behörighetsvillkoren innebär inte att de med en utländsk lärarexamen missgynnas eftersom även dessa kommer att ha möjlighet att kunna få behörighet att undervisa enligt de bestämmelser som finns i landskapslagen (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer. Det är landskapsregeringen som bedömer om en utländsk lärarutbildning motsvarar den nationella behörighetsgivande utbildningen och det krävs inte att den utländska utbildningen har innehållit exakt samma delar. Bedömningen är därför att förslaget varken direkt eller indirekt är diskriminerande på grund av nationalitet eller bostättningsort.

2.3 Förslaget är motiverat av ett mål av allmänt intresse

Regleringen av yrket lärare i utbildning som förbereder för examensutbildning är i enlighet med 2 § 1 mom. 4 punkten i landskapsförordningen om proportionalitetsprövning motiverad med hänsyn till det allmänna intresset av skydd för konsumenter och tjänstemottagare. Syftet med att införa utbildning som förbereder för examensutbildning är bland annat att de studerande ska få bättre möjlighet att utveckla sina grundläggande färdigheter, få klarhet i yrkesvalet och vid behov stärka sina kunskaper i svenska. Det är viktigt att undervisningen bedrivs på rätt nivå utifrån den studerandes tidigare kunskaper och förutsättningar. I lärarutbildningen och i utbildningen till studiehandledare får studenterna den kunskap de behöver för att säkerställa detta inom den utbildningsdel de har behörighet för.

2.4 Förslaget bedöms vara proportionerligt

Förslaget bedöms i enlighet med 3 § i landskapsförordningen om proportionalitetsprövning lämpligt och nödvändigt som en följd av att utbildning som förbereder för examensutbildning införs läsåret 2027/28. Förslaget bedöms skapa förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet, vilket ökar de studerandes möjlighet att utveckla sina färdigheter. Om lärare inte har den kompetens som behövs för att undervisa inom utbildning som förbereder för examensutbildning får de studerande inte goda förutsättningar att på både kort och lång sikt nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling. Skyddet för konsumenter och tjänstemottagare kan inte uppnås genom mindre restriktiva åtgärder, såsom fortbildning av lärare. Om förslaget inte genomförs riskerar syftet med utbildningen att inte nås.

I dagsläget finns bestämmelser om behörighetskrav för övrig undervisning på grundskole- och gymnasialstadienivå. Eftersom utbildning som förbereder för examensutbildning är en ny utbildningsform finns i dagsläget inte behörighetsbestämmelser för utbildningsformen. För att uppnå en konsekvent och systematiskt täckande reglering av behörighetskraven som tillser att god kvalitet i utbildningen upprätthålls är det nödvändigt att reglera behörighetskraven även för utbildning som förbereder för examensutbildning.

3. Förslag till behörighetsvillkor för speciallärare i utbildning som förbereder för examensutbildning

3.1 Den föreslagna behörighetsbestämmelsens huvudsakliga innehåll

Enligt förslaget till ny gymnasielag för Åland införs fr.o.m. höstterminen 2027 den delvis nya utbildningsformen utbildning som förbereder för

examensutbildning. I likhet med för övrig utbildning på grundskole- och gymnasialstadienivå är det nödvändigt att det föreskrivs om den kompetens som krävs för att undervisa som speciallärare inom utbildning som förbereder för examensutbildning. Som ovan nämns under 2.1 har utbildning som förbereder för examensutbildning ett brett syfte.

Förslaget till behörighetskrav för speciallärare inom utbildning som förbereder för examensutbildning är att den är behörig som har behörighet inom det redan i dagsläget reglerade yrket speciallärare inom allmänbildande gymnasieutbildning och gemensamma examensdelar inom yrkesinriktad gymnasieutbildning och speciallärare i yrkesämnena. Med beaktande av att utbildning som förbereder för examensutbildning är utbildning i övergångsskedet mellan grund- och gymnasieskola föreslås även att den som har behörighet inom det redan i dagsläget reglerade yrket speciallärare i grundskolan även ska ha behörighet att arbeta inom utbildning som förbereder för examensutbildning.

3.2 Förslaget är inte diskriminerande på grund av nationalitet eller bostätssort

Enligt artikel 5 i direktivet om proportionalitetsprövning om icke-diskriminering, som kommer till uttryck i 6 § i Finlands grundlag (FFS 731/1999) om jämlikhet, får inte reglerade yrken införas på Åland som är direkt eller indirekt diskriminerande på grundval av nationalitet eller bostätssort. De föreslagna behörighetsvillkoren innebär inte att de med en utländsk lärarexamen missgynnas eftersom även dessa kommer att ha möjlighet att kunna få behörighet att undervisa enligt de bestämmelser som finns i landskapslagen (2017:22) om erkännande av yrkeskvalifikationer. Det är landskapsregeringen som bedömer om en utländsk lärarutbildning motsvarar den nationella behörighetsgivande utbildningen och det krävs inte att den utländska utbildningen har innehållit exakt samma delar. Bedömningen är därför att förslaget varken direkt eller indirekt är diskriminerande på grund av nationalitet eller bostätssort.

3.3 Förslaget är motiverat av ett mål av allmänt intresse

Regleringen av yrket speciallärare inom utbildning som förbereder för examensutbildning är i enlighet med 2 § 1 mom. 4 punkten i landskapsförordningen om proportionalitetsprövning motiverad med hänsyn till det allmänna intresset av skydd för konsumenter och tjänstemottagare. Syftet med att införa utbildning som förbereder för examensutbildning är bland annat att de studerande ska få bättre möjlighet att utveckla sina grundläggande färdigheter. I speciallärarutbildningen får studenterna den kunskap de behöver för att säkerställa att de kan ge de studerande stöd i detta.

3.4 Förslaget bedöms vara proportionerligt

Förslaget bedöms i enlighet med 3 § i landskapsförordningen om proportionalitetsprövning lämpligt och nödvändigt som en följd av att utbildning som förbereder för examensutbildning införs läsåret 2027/28. Förslaget bedöms skapa förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet, vilket ökar de studerandes möjlighet att utveckla sina färdigheter. Om förslaget inte genomförs riskerar syftet med utbildningen att inte nås.

I dagsläget finns bestämmelser om behörighetskrav för övrig specialundervisning på grundskole- och gymnasialstadienivå. Eftersom utbildning som förbereder för examensutbildning är en ny utbildningsform finns i dagsläget inte behörighetsbestämmelser för specialundervisning inom utbildningsformen. För att uppnå en konsekvent och systematiskt täckande reglering av behörighetskraven som tillser att god kvalitet i utbildningen upprätthålls är det nödvändigt att reglera behörighetskraven även för specialundervisning inom utbildning som förbereder för examensutbildning.

Hänvisning
LL (1995:80) om Ålandsmusikinstitut

Enligt sändlista

Kontaktperson
Byråchef Jonna Grunér
jonna.gruner@regeringen.ax

Ärende

Hörande gällande ny lagstiftning om grundläggande konstundervisning

Ålands landskapsregering utreder och utvecklar möjligheterna till undervisning i fler inriktningar inom grundläggande konstundervisning och önskar höra elever och studerande i den åländska grundskolan (åk 1-9), Ålands lyceum, Ålands yrkesgymnasium och Ålands folkhögskola i frågan.

Bakgrund

Idag finns konstinriktningarna musik och dans vid Ålands musikinstitut. Inom musikinriktningen kan man spela instrument, sjunga solo och sjunga i kör. Inom dansinriktningen kan man dansa klassisk balett och modern dans. Det finns en lag som heter Landskapslag (1995:80) om Ålands musikinstitut som bestämmer vilka olika konstinriktningar som Ålands musikinstitut får undervisa i.

I riket (Finland) finns nio olika konstinriktningar som alla har en egen läroplan. Meningen med grundläggande konstundervisning är att alla barn och ungdomar ska ha möjlighet att prova på och utöva olika konstformer enligt eget intresse. Meningen är också att ge grundläggande kunskaper så att man är bättre förberedd för inträdesprov om man vill söka till en yrkesutbildning eller högre utbildning inom konstområdet när man blir äldre. Alla konstutbildningar i riket har inträdesprov och att delta i grundläggande konstundervisning är ett sätt att förbereda sig för inträdesproven.

Utveckling

I riket har man lagstiftat om nio olika konstinriktningar, dessa är:

Arkitektur= designa, skapa och bygga fysiska miljöer så som hus, inredning och landskap
Bildkonst= visuella konstformer så som att rita, teckna, måla, skulptera, fotografera men också digital konst

Slöjd= textil, trä och teknisk slöjd men även skapande i t.ex. läder, keramik och återbruksvaror

Musik= spela olika instrument eller sjunga eller på annat sätt uttrycka sig med ljud och rytm

Dans= dans och kroppsrörelser ofta till musik eller rytmer t.ex. balett, traditionell dans eller modern dans

Mediekonst=konstverk som skapas med hjälp av elektroniska informations- och kommunikationsteknologier t.ex. datorer. Ljud- och ljuskonst räknas även hit.

Ordkonst= kreativt skrivande och litterärt skapande, t.ex. skriva dikter, noveller, romaner, tidningsartiklar

Cirkuskonst= fysisk färdighet och kroppskontroll så som akrobatik, jonglering och balans och sådant som cirkusartister visar upp på en cirkus, t.ex. clownkonst, lindans, luftakrobatik och trolleri.

Teaterkonst= spela teater, dramatisera och uttrycka sig med både kroppen och rösten ofta i samspel och tillsammans med andra

Tanken är att man på Åland också ska skriva in alla dessa konstinriktningar i en ny lag så att det finns möjlighet att också ha undervisning i dem på Åland i framtiden. Som det är nu så kan bara musik och dans ordnas på Åland, eftersom det är de konstinriktningarna som finns i lagen om Ålands musikinstitut. I lagstiftningskedet handlar det alltså om att skapa möjligheter att fatta framtida politiska beslut.

Övrig information

För att kunna utvidga konstundervisningen på Åland kommer man att behöva lagstifta om en ny och större organisation och struktur för konstundervisningen. Det betyder att man i lagstiftningsarbetet kommer att se över vad verksamheten till exempel ska ha för namn och hur verksamheten kan ordnas. En större verksamhet kommer att kosta mer pengar, och det är alltid politiska beslut som styr hur skattepengarna ska användas på Åland. Bara för att man möjliggör undervisning i flera olika konstinriktningar genom lagstiftning betyder det inte att det kommer att fattas politiska beslut om mer pengar till detta.

Frågor

Ålands landskapsregering önskar få svar på följande:

1. Hur skulle det påverka elever/studerande på er skola om det fanns fler konstinriktningar att välja bland?
2. Vilka av de nio ovanstående konstinriktningarna skulle vara mest populära bland elever/studerande på er skola och varför?

3. Om elever/studerande på er skola fick välja att starta en till två nya konstinriktningar (arkitektur, bildkonst, slöjd, mediekonst, ordkonst, cirkuskonst eller teaterkonst), vilka skulle då starta?

4. Hur skulle det påverka åländska ungdomars framtida yrkesval om det fanns fler konstinriktningar att välja bland? Skulle det alls påverka?

Landskapsregeringen önskar att elev- och studeranderåden skickar in sina svar senast onsdagen den 27 maj till adressen: registrator@regeringen.ax. Var vänlig och märk svaret med ärendenummer ÅLR 2026/2816.

Byråchef

Jonna Grunér

FÖR KÄNNEDOM

Utbildningscheferna på Åland

Rektorer och föreståndare vid de åländska grundskolorna

Förvaltningschef Ronny Holmström, Ålands gymnasium,
ronny.holmstrom@gymnasium.ax

T.f. rektor Erika Eriksson, Ålands yrkesgymnasium, erika.eriksson@gymnasium.ax

Rektor Marcus Koskinen-Hagman, Ålands lyceum,
marcus.koskinen-hagman@gymnasium.ax

Rektor Maria Säll-Öfverström, Ålands folkhögskola, maria.sall-ofverstrom@folkis.ax

Vik. rektor Bertil Andersson, bertil.andersson@ami.ax

Kommunerna på Åland

Kommunförbundet, info@kommun.ax

SÄNDLISTA

Elevråden vid grundskolorna på Åland,
genom rektorer och föreståndare i grundskolan

Studeranderådet vid Ålands lyceum,
genom studiekoordinator Katarina Cederroos, katarina.cederroos@gymnasium.ax

Studeranderådet vid Ålands yrkesgymnasium,
genom skolcoach Lena Nyman, lena.nyman@gymnasium.ax

Studeranderådet vid Ålands folkhögskola,
genom skolcoach Marie Laaksonen-Dimic, marie.laaksonen-dimic@folkis.ax